

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 429)

Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısı ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/659)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-68/1769

11.4.2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 20.3.2000 tarihinde kararlaştırılan "Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent Ecevit

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 171 inci maddesi, milli ekonominin yararları göz önüne alınarak, öncelikle üretimin artırılması ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirlerin Devletçe alınmasını öngörmüştür.

Üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tarım kesimine doğrudan kaynak aktarımında aracı durumda bulunan ve tarım politikasının bir enstrümanı olan tarım satış kooperatif ve birliklerinin, milli ekonominin yararları doğrultusunda yeniden yapılandırılmaları gerekmektedir.

Tarım satış kooperatif ve birliklerinin milli ekonomi açısından olumsuz bir görünüme sahip olmalarının temel nedeni, bu kuruluşların geçmişte Devlet adına ürün alımı ile yoğun bir şekilde görevlendirilmeleridir.

Üreticinin fiyat yoluyla doğrudan desteklenmesi politikasının hükümetlerce benimsenmesi ve konunun siyasi tercihe dayalı olarak yürütülebilir olması birliklerin her yıl büyük miktarda ürün satın almalarına, fazla sayıda personel istihdam etmelerine, zararların Devlet tarafından karşılanması nedeniyle yüksek ücret tespitlerine, sanayi tesisleri edinmelerine yol açmış ve piyasa ekonomisine geçiş döneminde fonksiyon ve yapıları itibarıyla eriştikleri büyük boyutların yarattığı sorunlarla karşılaşmışlardır. 5 Nisan 1994'te uygulanmaya başlayan ekonomik istikrar tedbirleri çerçevesinde de birliklerde Devlet destekleme alımlarından vazgeçilmiştir.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan sağlanan krediler ile 1994 yılından günümüze kadar kendi nam ve hesaplarına ürün alımı yapan birliklerin hemen hemen tamamı bugün % 50 faizle kullandıkları kredileri tasfiye edemeyecek durumdadır.

Son yıllarda ise demokratik kooperatifçiliğin ülkemizde gelişme göstermesi, dünya ticareti üzerinde Devletin fiyat belirlemelerine karşı çıkılıp piyasalarda serbest rekabet ortamının hazırlanmasına hız verilmesi, özelleştirme çalışmalarının ülkemizde de başlatılarak Devletin küçültülmesi gibi çok önemli yapısal gelişmeler yaşanmıştır.

Diğer taraftan, Ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve mevcut kooperatiflerimizin uluslararası kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak yönetilmesinin sağlanması, bu kuruluşların demokratik bir yapıya kavuşturulmasıyla mümkün olabilecektir.

Gelinen bu noktada, tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin, ülkemiz üreticisinin elde etmiş olduğu tarımsal ürünü en iyi şekilde değerlendirerek, pazarlanmasını sağlayacak bir yapıya kavuşturulması, bu kuruluşların sahibi butundukları fabrika ve tesislerin verimli ve kârlı şekilde çalışması ve sektörlerindeki rakipleri ile rekabet edebilmelerini sağlayacak bir düzenleme yapılması zorunluluk haline gelmiştir.

Tarım satış kooperatif ve birliklerinin, yapısal özelliklerinden kaynaklanan hususların bu Kanun ile düzenlenmesi, bir çok konuda ise 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri çerçevesinde faaliyet göstermeleri, Ülkemizde kooperatifçilik alanındaki uygulamada birlikteliği sağlamanın bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çerçevede;

- Birlik faaliyetlerinin kooperatifçilik alanına doğru daraltılması, bu kuruluşların verimli ve faaliyetlerini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması,
- Sanayi tesislerinin, ayrı birer tüzel kişilik (anonim şirket) haline dönüştürülerek sektörlerindeki rekabet edebilir bir konuma getirilmesi,
- Yönetimde ortakların söz sahibi olması ve Devletin müdahalesinin kaldırılması,
- Tarım satış kooperatif ve birliklerinin belirli bir geçiş dönemi içinde yeniden yapılandırılması,

amacıyla bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Madde ile, tarım satış kooperatif ve birliklerinin nasıl kurulacağı açıklanmış, sermayenin kooperatif ve birliklerde ne şekilde oluşacağı gösterilmiş ve taahhüt, ödeme ve iade ile ilgili usul ve esasların anasözleşmelerle düzenleneceği öngörülmüş, kooperatifçiliğin özendirilmesinin ve güçlü bir sermaye yapısına sahip olmanın bir gereği olarak da kooperatif ve birliklerin sermayelerinin rehin ve haciz edilemeyeceği, başkalarına da devredilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Madde 2. — Madde ile, Kanunda geçen bazı deyimler tarif edilmiştir.

Madde 3. — Madde ile kooperatif ve birliklerin amaçları ve temel çalışma konuları belirtilmiş, kooperatif ve birliklerin kooperatifçilik faaliyetleri dışında sanayi işletmeleri kurmaları yasaklanmamakla beraber, bunların anonim şirket statüsünde ayrı birer tüzel kişilik olarak örgütlenmesi benimsenmiştir.

Madde 4. — Madde ile, kooperatif ve birliklerin organları belirtilmiş, organların teşkili, görev ve yetkileri, sorumlulukları, çalışma usul ve esasları belirlenmiş, tarım satış kooperatif ve birliklerinin yapısal özelliklerine uygun olarak, yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin genel kurul toplantılarına katılma hakkına sahip olanlar arasından seçilmesi öngörülmüştür.

Bu kuruluşların ortaklarının, türünlerini en iyi şartlarla değerlendirmek amacıyla bir araya geldikleri gözetilerek, genel kurullara katılma hakkına sahip ortaklarda aranacak şartlar ile birliklerin

genel kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin temsilcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esaslarının, bu amacı sağlayacak şekilde anasözleşmelerinde düzenlenmesi esası getirilmiştir.

İşlerin, birliklerde genel müdürlük tarafından kanuna, anasözleşmeye, diğer mevzuata, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak yürütüleceği açıklanmış; her kooperatifte müdür ihtiyacı olmayabileceği de gözetilerek kooperatiflerde bu husus anasözleşmelere bırakılmıştır. Böylece, işlerin yürütülmesi konusunda belli bir yapının oluşturulmasına imkân sağlanmıştır.

Ayrıca, kuruluşların temsili ve taahhüt altına girmesi hususlarının belli şartlara bağlanması amaçlanmıştır.

Birliklerde genel müdür ve genel müdür yardımcılarında, kooperatiflerde ise müdürlerde aranacak genel şartlar düzenlenmiş, bu kuruluşlarda çalışan personelin nitelikleri ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile diğer esasların belirlenmesi kooperatif ve birliklere bırakılmıştır. Böylece, kooperatif ve birliklerdeki üst düzey yöneticilerin niteliklerinin belirli bir standarda sahip olması amaçlanmıştır.

Madde 5. — Madde ile, kooperatif ve birliklerin hesap ve işlemlerinde, açıklık ve doğruluk ile kredi teminini kolaylaştıracak uluslararası standartları sağlamak ve ortaklık ile yöneticileri bilgilendirmek ve yol göstermek amacıyla, Bakanlığın, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde bu kuruluşlardan işlem, hesap ve varlıkları ile malî tablolarını, kooperatiflerden bağımsız denetim kuruluşlarına denetletmelerini isteyebileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, kooperatiflerin faaliyet ve işlemlerinde birlikteliği ve Kanun ile anasözleşme hükümlerine uygunluğu sağlamak amacıyla, bu kuruluşların bağlı buldukları birliğin kanun ve anasözleşmelere aykırı olmamak koşuluyla faaliyet konusuna ilişkin olarak belirleyeceği ilke ve esaslara uyma zorunluluğu getirilmiş ve aksi davranışların doğuracağı sorumluluğun derecesinin anasözleşmede düzenleneceği öngörülmüştür.

Madde 6. — Madde ile, kooperatif ve birliklerin yapılarının güçlendirilmesi ve üretici ortaklarının korunması amacıyla vergi, resim ve harçlarda uygulanacak bazı muafiyetler düzenlenmiş olup, ortak dışı işlemler, yürürlükteki mevzuata göre vergilendirilebilecektir.

Madde 7. — Madde ile, kooperatif ve birliklerin çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla, örnek anasözleşmelerin birliklerin de görüşü alınarak Bakanlığa hazırlanması benimsenmiş; uygulamada ortaya çıkabilecek ihtiyaçların giderilebilmesi bakımından da, örnek anasözleşmelerde değişiklik yapılması imkânı sağlanmıştır.

Madde 8. — Madde ile, yürürlükten kaldırılan, uygulanacak ve uygulanmayacak hükümler belirtilmiştir.

Kooperatif ve birliklerin, sırasıyla bu Kanun, bu Kanunun açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceğini öngördüğü hususlarda örnek anasözleşme hükümleri, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümleri çerçevesinde faaliyet gösterecekleri hükme bağlanmıştır.

Kooperatif ve birlikler ile bunların denetim kurullarına seçilebilecek olan devlet memurları hakkında uygulanmayacak Kanun hükümleri gösterilmek suretiyle, devlet memurlarının bu kuruluşlarda denetçi olarak görev yapabilmelerine imkân sağlanmış; ayrıca, bir özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatif ve birliklere, diğer özel kuruluşlardan farklı olarak ek bir malî yük getiren ve reket koşullarına da uygun düşmeyen sosyal yardım zammına ilişkin hükümün bunlara uygulanmaması amaçlanmıştır.

Geçici Madde 1. — (A) fıkrasıyla, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 ve 3186 sayılı kanunlar ile kurulan kooperatif ve birliklerin, herhangi bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılacakları hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, anasözleşmeler hazırlanıp, yenileri yürürlüğe girinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanması öngörülerek, bu konuda bir boşluğun ortaya çıkması önlenmiştir.

(B) fıkrasıyla, halen faaliyette bulunan kooperatif ve birliklerin, anasözleşmelerini bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirme zorunluluğu getirilerek, bu kuruluşların anasözleşmelerinin bir geçiş dönemi içerisinde bu Kanun hükümlerine uygun hale getirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca, kooperatif ve birliklerin intibak için yapacakları genel kurullardaki toplantı ve karar nisapları hafifletilerek, intibak kararının daha kolay bir şekilde alınması imkânı sağlanmış, aynı genel kurullarda yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile birlik temsilcileri ve yedeklerinin seçilmesi de öngörülerek, organların yeni Kanuna ve anasözleşmelere uygun bir şekilde oluşturulması benimsenmiştir.

(C) fıkrasıyla, birliklerin genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevlerinin, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısında sona ermesi hüküm altına alınarak, bir geçiş dönemi olan intibak süresi içinde, yönetimde istikrarın sağlanması ve esas itibarıyla birliklerin yeni genel müdür ve yardımcılarının atanmasının, intibakın kararlaştırıldığı genel kurul toplantısı sonrasında bırakılması amaçlanmıştır.

(D) fıkrasıyla, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, durumlarının ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde devlet desteğine ihtiyaç olmaksızın faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışmak, bu konuda inceleme yapmak ve önerilerde bulunmak üzere, Yeniden Yapılandırma Kurulunun oluşturulması öngörülmüş, kurul üyelerinin nitelikleri, üye sayısı ve üyelerin nasıl atacağı hususları ile kurul üyelerine verilecek huzur hakkı ve harcıraha ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Yeniden yapılandırma ile ilgili konularda karar almakla yetkili kılınan kurulun faaliyetlerini etkin ve amaca uygun bir şekilde yerine getirebilmesi için, nitelikleri bu Kanunda belirtilen uzman ve danışmanlardan oluşan bir Yürütme Birimi oluşturabilmesine imkân sağlanmış, uygulamada ortaya çıkabilecek ihtiyaca göre esneklik sağlamak amacıyla Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu birimde çalışacak olanlara verilecek ücretlerin kurulun önerisi ile Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun gördüğü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile tespit edilmesi esası getirilmiştir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar ile kooperatif ve birliklerce bu süreçte uyum için alınması gereken önlemler ve yapılması gereken işlemlerin Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından müstereken belirlenmesi öngörülmüş, yeniden yapılandırmanın amacına ulaşabilmesi için, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırma süresince kurul ile işbirliği içinde çalışmalarını amaçlanmıştır.

(E) fıkrasıyla, birliklerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki faaliyetleri sonucu karşılaştıkları ve karşılaşacakları zararlar ile bu faaliyetlerine ilişkin borçlarının ortadan kaldırılarak özerk halde sürdürecekleri çalışmaları için başlangıçta yeterli malî güce sahip kılınmaları amaçlanmıştır; bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber, personel kadrolarını mutlaka yeniden düzenlemek zorunda kalacak olan birliklere kaynak yaratılmıştır.

Ayrıca, yeniden yapılandırma süresince, kooperatif ve birliklerin özel bünye borçlarının tasfiyesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşabilecek personel tazminatları, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla dışarıdan alınacak her türlü denetim, danışmanlık ve diğer hizmetler için yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yürütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredilerinin, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan karşılanması hükme bağlanarak yeniden yapılandırma için gerekli finansman kaynağı da gösterilmiştir.

Diğer yandan, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla sağlanacak olan kaynaklara açıklık getirmek ve kaynak israfını önlemek bakımından, yeniden yapılandırma süresince, genel bütçeye konulacak ödenek ile uluslararası finans kuruluşlarıca desteklenen projeler çerçevesinde doğrudan ya da dolaylı olarak temin edilecek mali kaynaklar ve krediler dışında Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerince herhangi bir mali destek verilmemesi öngörülmüştür.

Yeniden yapılandırma süresince, hesap ve işlemlerin sağlıklı ve amaca uygun bir şekilde yürütülmesinin denetimini sağlamak amacıyla, birliklerin denetim kurullarında denetim ve kooperatifçilik konusunda deneyimli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı mensupları arasından bir denetçi görevlendirilmesi ve denetçiye ödenecek ücretin belirlenmesi hükme bağlanmıştır.

(F) fıkrasıyla, Kanunun temel amaçlarından birinin birliklerin sahip oldukları sanayi tesislerinin anonim şirket haline dönüştürülmesi olduğu dikkate alınarak, mevcut fabrikaların anonim şirkete dönüştürülmesinde önemli bir engel durumundaki vergiler için belirli bir süre ile sınırlı olarak vergi istisnası uygulanması öngörülmüştür.

(G) fıkrasıyla, Kanunun yürürlüğe girmesini takiben daha önce ödenmiş sermayelerin nemeleştirilmesi hususunda getirilen ve ana sözleşme ile getirilecek olan üretici lehine düzenlemeler kooperatiflerden ayrılmayı özendirilebileceğinden, bu durumu engelleyecek önlemler hükme bağlanmıştır.

(H) fıkrasıyla, Bakanlıkta bazı zorunlu hizmet ve görevler öteden beri birlik personeli tarafından yerine getirilmekte olup, bunların görevlerine son verilmesi halinde bu hizmet ve görevlerde büyük aksamalar meydana gelebileceği, uzun yıllardan beri Bakanlık bünyesinde hizmet görmekte olan bu personelin mağduriyetinin söz konusu olabileceği göz önünde bulundurularak, birlik personeli olup Bakanlıkta çalışanlardan emekliliğe hak kazanmamış olanların bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde talepte bulunmaları kaydıyla tahsil durumları ve birliklerde geçen hizmet süreleri dikkate alınarak Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında durumlarına uygun kadrolara atanmaları öngörülmüştür.

Madde 9. — Yürürlük maddesidir.

Madde 10. — Yürütme maddesidir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,

Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

5.5.2000

Esas No. : 1/659

Karar No. : 26

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısı", Sanayi ve Ticaret Bakanı A. Kenan Tanrıku ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TOBB, TZOB ve Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri temsilcilerinin katıldığı Komisyonumuzun 2.5.2000 tarihinde yaptığı toplantıda incelenip, görüşülmüştür.

Kanun Tasarısının genel gerekçesinde belirtildiği üzere; Anayasamızın 171 inci maddesi, milli ekonominin yararları göz önüne alınarak öncelikle üretimin artırılması ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirlerin Devletçe alınmasını öngörmüştür.

Üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tarım kesimine doğrudan kaynak aktarımında aracı durumunda bulunan ve tarım politikasının bir enstrümanı olan Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin milli ekonominin yararları doğrultusunda yeniden yapılandırılmaları gerektiği.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin milli ekonomi açısından olumsuz bir görüntüye sahip olmalarının temel nedenleri olarak, bu kuruluşların geçmişte Devlet adına ürün alımı ile yoğun bir şekilde görevlendirilmeleri,

Üreticilerin fiyat yoluyla doğrudan desteklenmesi politikasının hükümetlerce benimsenmesi ve konunun siyasi tercihe dayalı olarak yürütülebilir olması sebebiyle birliklerin büyük miktarda ürün satın almalarına, fazla sayıda personel istihdam etmelerine, zararlarının Devlet tarafından karşılanması nedeniyle yüksek ticret tespitlerine, sanayi tesisleri edinmelerine yol açmış ve piyasa ekonomisine geçiş döneminde fonksiyon ve yapıları itibarıyla eriştikleri büyük boyutların yarattığı sorunlarla karşılaştıkları, 5.4.1994'de uygulanmaya başlayan ekonomik istikrar tedbirleri çerçevesinde de birliklerde Devlet destekleme alımlarından vazgeçildiği,

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan sağlanan krediler ile 1994 yılından günümüze kadar kendi nam ve hesaplarına ürün alımı yapan birliklerin hemen hemen tamamının bugün % 50 faizle kullandıkları kredileri tasfiye edemeyecek duruma düştükleri,

Ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve mevcut kooperatiflerin uluslararası kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak yönetilmesinin sağlanması, bu kuruluşların demokratik bir yapıya kavuşturulması ile mümkün olabileceği,

Bu nedenlerle birlik faaliyetlerinin kooperatifçilik alanına doğru daraltılması, bu kuruluşların verimli ve faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşması, sanayi tesislerinin, ayrı bir tüzel kişilik anonim şirket haline dönüştürülerek sektörlerinde rekabet edebilir bir konuma getirilmesi, yönetimde ortakların söz sahibi olması ve devletin müdahalesinin kaldırılması, Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin belirli bir geçiş dönemi içinde yeniden yapılandırılması amacıyla bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin 65 yıllık geçmişe dayanan sınıf ve ticari kuruluşlarımız olduğu, daha çok ülkemiz açısından stratejik öneme sahip ve ihraç imkânı bulunan pamuk, üzüm, incir gibi ürünler üzerinde çalıştıkları belirtilmiş,

Bu kooperatif ve birliklerin 21.10.1935 tarihli 2834 sayılı Kanunla örgütlü hale getirildikleri, bu Kanunun gelişen koşullar karşısında yerini 30.4.1985 tarihli 3186 sayılı bugünkü kanuna bırakmışsa da özünde fazla bir değişiklik olmadığı,

Bugün 16 birliğe bağlı olan 330 Tarım Satış Kooperatifi, 54 ilde, 23 ürün konusunda 733 196 ortağa hizmet götürmektedir. Birliklerin 10 416'sı daimî ve 7437'si geçici olmak üzere toplam 17 853 personeli olup, 1999-2000 kampanya döneminde birliklere toplam 390 trilyon /TL değerinde ürün alımı yapılmış olup bu alımlar için birliklere toplam 279 trilyon/TL destekleme ve fiyat istikrar fonu kaynaklı kredi kullanılmıştır. Üreticinin fiyat yoluyla doğrudan desteklenme politikası hükümetlerce benimsendiği dönemde birliklerin siyasi tercihlerle her yıl büyük miktarda ürün satın almaları, fazla sayıda personel istihdam etmeleri ve zararlarının Devlet tarafından karşılanması nedeniyle yüksek ücret tespitine yol açtığı, halen birliklerin ödenemeyen toplam 744 trilyon DFİF ana borcu bulunduğu,

Birliklerin piyasa ekonomisine geçiş döneminde büyük sorunlar yaşadıkları, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin değişen koşullara göre yeniden yapılandırılması, demokratik bir yapıya kavuşturulması, uluslararası kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak yönetilmesinin sağlanması amacıyla yeni bir düzenleme yapılması zorunluluğunun ortaya çıktığı,

Hazırlanan Yasa Tasarısı ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin esas olarak 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu çerçevesinde faaliyet göstermeleri ve yapısal özelliklerinden kaynaklanan sermaye çalışma konuları, temsil ve genel müdürlük, bağımsız denetim kuruluşlarına denetim yapmak, birlik talimatlarına uyma zorunluluğu ile vergi, resim ve harç muafiyet ve istisnaları gibi hususların düzenlenmesi gerektiği, böylece ülkemizde kooperatifçilik alanındaki uygulamada birlikte- liğin sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

Komisyonunda yapılan görüşmelerde ise;

Kanun Tasarısının önemli bir ihtiyacı karşıladığı, genel gerekçesinde özerkliğin amaçlandığı ama bunun tasarısı ile gerçekleşmesinin tam olarak sağlanamayacağı, örnek ana sözleşmeye uyum zorunluluğunun özerkliğe bir müdahale teşkil edebileceği, yeniden yapılandırmanın gerekli olduğu ancak yapılandırılmada 4 yıllık sürenin uzun tutulduğu, Birlik temsilcilerinin kurulda daha fazla olmasının yeniden yapılanmaya katkıyı artıracığı belirtilmiştir.

Komisyonunda ayrıca, Tarım Satış Kooperatiflerinin yeniden yapılanmasına gerçekten ihtiyaç duyulduğu, eğer bu birlik ve kooperatiflerde iyi bir yönetim tarzı ya da iyi fonksiyon gören bir yapı olsa idi bugün için birliklerin sorunlarından ve yeniden yapılandırılmasından bahsetmenin söz konusu olmadığı belirtilerek esas amacın özerkleşmeyi temin etmek olduğu, getirilen Tasarısı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı görevlerinde olan bir çok hususun kanun maddelerinden çıkartıldığı, bu hususların ana sözleşmelerde tekrar yer almasının söz konusu olmadığı, kamu müdahalesinin azaltıldığı vurgulanmıştır.

Kanun Tasarısında, Genel Müdürün atanmasından, yönetim kurulunun teşkiline ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığının talimatları doğrultusunda hareket etmesine kadar bir çok hususta yeni düzenlemeler olduğu, denetimle ilgili bağımsız denetim organınca yapılacak düzenleme esası getirildiği, dolayısıyla, eski kanunla mukayese edildiğinde müdahalelerin asgariye indirildiği ve ayrıca yeniden yapılandırma için bir fon ayrılmasının son derece uygun olduğu, yeniden yapılandırma kurulunda bakanlık mensuru olarak biri Sanayi ve Ticaret Bakanlığından, biri de, ilgili Devlet Bakanlı- ğından olmak üzere iki kişinin yer aldığı, diğer seçileceklerin kooperatifçilik ve işletmecilikte tecrübeli kimselerden oluşacağı, bu yapısı ile kurulun, siyasi değil, teknik bir kurul olduğu görüşleri dile getirilmiştir.

Kanun Tasarısının geneli üzerinde yapılan görüşmeler tamamlanmış, maddelerine geçilmesi oybirliği ile kabul edilmiştir.

Kanun Tasarısının 1 inci maddesinde, amaca yönelik bir düzenleme yer almadığından, tarım satış kooperatif ve birliklerinin bu kanunla yeniden yapılandırılarak, bağımsız ve özerk sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amacını belirtecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Kanun Tasarısının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tarım Satış Kooperatiflerinin 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 70 inci maddesi hükmüne göre bir Merkez Birliği oluşturma yetkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu Kanunda merkez birlikleri için düzenlenen görev tanımları bazı yönlerden birliklerin çalışma usullerine uygun düşmemektedir. Bugün Birliklerin büyük bir çoğunluğunda kurumsallaşmış bir denetim teşkilâtı mevcut olup, 1163 sayılı Yasadaki düzenlemenin aynen alınması halinde çok başlı bir denetim ortaya çıkacak ve denetimden beklenen fayda sağlanamayacaktır. Ayrıca, birliklerin her birinin ortak kooperatiflerin satın aldığı ürünleri işleme, depolama ve pazarlama konularında belli bir birikim ve deneyimleri ile köklü tesisleri ve işletmeleri bulunmaktadır. Anılan Kanunda getirilen düzenlemede ise bu gibi faaliyetler merkez birliği tarafından yerine getirilebilecektir. Bu durum ise Birlikleri olumsuz yönde etkileyecektir. Diğer yandan, kooperatif ve birliklerin faaliyet alanlarına giren konularda araştırma yapmak, önerilerde bulunmak, danışmanlık hizmetleri ve koordinasyon görevini yürütmek için bir üst örgüte ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle birliklerin 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ilgili hükümlerine göre bir Merkez Birliği teşkil emeleri halinde, Merkez Birliğinin yukarıda belirtilen sakıncaları giderecek şekilde görev tanımının yapılması gerekmektedir. Bunu sağlamak amacıyla Kanun Tasarısının 3 üncü maddesinin birinci fıkrası yeniden düzenlenerek kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 4 üncü maddesi beşinci fıkrası 3 üncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak yeniden düzenlenmiştir.

Kanun tasarısının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 6 ncı maddesinin muafiyet ve istisnalar konularını içerdiği için Komisyonumuz bu maddenin Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisası dahilinde olduğuna karar vererek görüşmemiştir.

Kanun tasarısının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının geçici madde 1'in A, B, C, D, F, G ve H bentleri aynen kabul edilmiş E bendinin üçüncü fıkrası kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması için tahsis edilen kaynakların daha belirgin hale getirilmesi ve kaynak savurganlığının önlenmesi amacıyla, hükümden geçen "genel bütçe" kavramı "2000 Mali Yılı Bütçesi" şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İşbu Raporumuz havalesi gereği Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Oktay Vural
İzmir

Başkanvekili
Miraç Akdoğan
Malatya
(İmzada bulunamadı)

Kâtip
Cunali Durmuş
Kocaeli
Üye
Halit Dikmen
Aydın

Üye
İlhan Aytakin
Balıkesir
Üye
Nurettin Atik
Diyarbakır
(İmzada bulunamadı)
Üye
Mustafa Geçer
Hatay
Üye
Nevzat Taner
Kahramanmaraş
Üye
Özkan Öksüz
Konya
(İmzada bulunamadı)
Üye
Eyüp Doğanlar
Niğde
(İmzada bulunamadı)

Üye
Cengiz Altunkaya
Aydın
Üye
Ali Rıza Gönül
Aydın
(7. madde ve geçici 1/D madde fıkrasına
muhalifim. Muhalefet şerhim ektedir.)
Üye
Orhan Şen
Bursa
Üye
Abdülisamet Turgut
Diyarbakır
(İmzada bulunamadı)
Üye
Akif Serin
Içel
Üye
Ahmet Arkan
Kocaeli
Üye
Ali Serdengeçti
Manisa

Üye
Miikerrem Levent
Niğde

Üye
Şükrü Ünal
Osmaniye

MUHALEFET ŞERHİM

Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısının 7 nci maddesine ve geçici madde 1/d fıkrasına olan muhalefet şerhimi arz ediyorum.

1. Kanun Tasarısının 7 nci maddesi kooperatif ve birliklerin örnek ana sözleşmelerinin bakanlıkça hazırlanacağı ve örnek ana sözleşme hükümlerinin ana sözleşmelerde mutlaka yer alacağı ile değişikliklerin ne şekilde yapılacağını hükme bağlamaktadır.

Örnek ana sözleşmelerin bakanlıkça düzenleneceği hususu kaçınılmaz kabul edilse bile örnek ana sözleşme hükümlerinin zorunlu olarak ana sözleşmelerde mutlaka yer alacağı hususu kanaatimce yanlıştır. Zira örnek ana sözleşme ile kooperatif ve birliklerin ana sözleşmelerinde mutlak yer alması gereken hususlar bir çerçeve olarak belirtildiğine göre çizilen bu çerçevenin dışına veya aksine bir taşma veya çıkma düşünülemez. O nedenle mutlak bir tabir kullanılarak bütünüyle örnek ana sözleşmenin, ana sözleşmede yer alacağı hükmi bir zorlamadır. Kanunun gerekçesinde gösterilen demokratik kooperatifçilik ilkelerine ters düşmektedir.

Bir diğ er husus da bakanlığın ana sözleşmelerde resen değışiklik yapabileceğı öngörtülürken birliklerin değışiklik tekliflerinin ancak tüm birliklerin müştereken yapacakları değışiklik teklifi ile olabileceğı hükme bağlanmaktadır. Bu ise uygulamada birliklerin tümünün aynı değışiklik konusunda mutabakat sağlamanın imkânsızlığını da göstermektedir.

Bu nedenledir ki ya bakanlığın resen ana sözleşmelerde değışiklik yapılması önlenmeli veya bu değışikliğ e mutlaka uyulması zorunlu tutulmayarak genel kurulların iradesine, itibar olunmalıdır.

2. Yasa tasarısının genel gerekçesi ve madde gerekçeleri dikkatlice incelendiğinde birlik faaliyetlerinin kooperatifçilik alanına doğru daraltılması, sanayi tesislerinin tüzel kişilik haline dönüştürülerek sektörlerin de rekabet edebilir konuma getirilmesi, çağdaş ve demokratik kooperatifçiliğ in yerleştirilmesi ve yönetimde ortakların söz sahibi olması ve devlet müdahalesinin kaldırılarak üretici ortakların idarî ve malî yönden özgürce karar alabileceğı, uygulayabileceğı ve yönetebileceğı özerk tarım birliklerinin kurulmasının hedeflendiğı görülmektedir. Ancak ilgili geçici 1 inci maddenin d fıkrası tetkik edildiğinde özerklik kavramlarına ve temel ilkelere tamamen aykırı bir yapılanmanın getirildiğı görülmektedir.

Öncelikle bir geçiş süresinin öngörtülmesinin hukukî ve mantıklı bir izahı yapılamamıştır.

Ayrıca yeniden yapılandırma kurulu adıyla, kararlarının mutlak uyulması gereken bir kurul oluşturulmaktadır. Öncelikle bu kurulun yol gösterici ve danışma kurulu olmasının ötesinde kurula, kooperatif ve birliklerin özel hukuk hükümleri kapsamındaki faaliyetlerine müdahale ve bu kuruluşları yönetme imkânı vermektedir.

Bu ise, siyasî otoritenin müdahalesinin devamına ve siyasî vesayetin devamlılığına imkân hazırlayan bir düzenleme özelliğı taşımaktadır. Birliklerin bu duruma düşmesinin temel sebeplerinden biri olarak gösterilen ve yakınılan siyasî müdahalenin, öngörtülen dört yıllık süre ile devamının amaçlandığına, söylem ile uygulamadaki çelişkiyi ortaya koyan en önemli göstergelerden birisidir.

Ayrıca uygulamada bir takım temel sorunların çıkmasına ve doğmasına sebep olacağı aşıkâr olduğu kadar anayasaya da aykırı olduğu kanısındayız. Uygulama safhasında bu madde hukukî ihtilaflar yaratacak ve güçlü bir ihtimalle kooperatif ve birliklerin yöneticileri baştan itibaren yeniden yapılandırma kurulunun doğrudan ya da dolaylı talimat ve kararlarına direnme gibi sorunları da beraberinde getirecektir.

Bir diğ er önemli konu da kurulun oluşma şeklidir. Öngörtülen yasal oluşum yerine on altı birlikten oluşan tarım satış birliklerine, bir yerine üç üyelik verilmeli ve çiftçinin temsilcisi olan ziraat odalarına da bir üyelik ayrılmalıdır. Böylece konunun teorik olarak bilimsel verilerini ortaya koyan anlayış ile pratiğ inde yetişen ve uygulanacı olarak kendisinden faydalanılacak kişilerin bir araya getirilmesi kanaatimce doğru tercih sayılmalıdır.

Yukarıda 2 maddeye muhalefetimin özerk kooperatifçilik ve tarım birlikleri açısından önemli olduğu ve arz ettiğ im biçimde tasarı maddelerinin düzenlenmesi halinde amaç ile uygulamanın aynı doğrultuda birleşeceğ ine olan kanaatimi belirtmek isterim.

4.5.2000

Ali Rıza Gönül

Aydın

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

18.5.2000

Esas No. : 11659

Karar No. : 113

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 11.4.2000 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 14.4.2000 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza sevk olunan "Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısı", Komisyonumuzun 16-17.5.2000 tarihlerinde yaptığı 51 ve 52 nci birleşimlerde Hükümeti temsilen Sanayi ve Ticaret Bakanı A. Kenan Tanrıku ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, TOBB, TZOB ve Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri temsilcilerinin de katılımlarıyla incelenip, görüştürülmüştür.

Bilindiği gibi; gelişmekte olan ülkelerde özel teşebbüsün yalnız başına başaramayacağı büyük ekonomik faaliyetler, çok kere toplu teşebbüsü ifade eden kooperatifler sayesinde gerçekleştirilmektedir. Kooperatiflerin bu ekonomik özelliği de dikkate alınarak, Cumhuriyetin ilanından sonra anayasalarımızda Devletin, ulusal ekonominin gereklerine uygun yönde çalışan, üretimin artmasına ve tüketicilerin korunmasına hizmet eden kooperatiflerin kurulmasını ve gelişmesini sağlayacak tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır. Bu anayasal çerçeve doğrultusunda ülkemizde, üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarda değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla 21.10.1935 tarihinde 2834 sayılı Kanunla Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri örgütlü hale getirilmiştir. Bu kuruluşlar, ülkemiz açısından stratejik önemi sahip ve ihraç imkânı bulunan pamuk, fındık, üzüm ve incir gibi ürünlerin değerlendirilmesinde faaliyet göstermektedirler.

Yaklaşık 65 yıllık bir geçmişe sahip olan Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri 1960 yılına kadar kuruluş amaçları doğrultusunda faaliyet gösterirken, gerek ülkemizdeki gerekse dünyadaki gelişmeler karşısında, tarım politikasının önemli bir enstrümanı olarak görülmüş ve yoğun olarak devlet destekleme alımları ile görevlendirilmişlerdir. 1994 yılında destekleme alımlarından vazgeçilmesine kadar, Hükümetlerce, üreticinin fiyat yoluyla doğrudan desteklenmesi politikasının benimsenmesi birliklerin, siyasi tercihlerle her yıl büyük miktarlarda ürün satın almalarına, fazla sayıda personel istihdam etmelerine ve zararların devlet tarafından karşılanması nedeniyle yüksek ücret tespitine yol açmış ve birlikler, piyasa ekonomisine geçiş döneminde fonksiyon ve yapıları itibarıyla eriştikleri büyük boyutların yarattığı sorunlarla karşılaşmışlardır.

Tarım kesimine doğrudan kaynak aktarımında aracı durumda bulunan ve tarım politikasının bir enstrümanı olan tarım satış kooperatif ve birliklerinin, demokratik bir yapıya kavuşturulması, uluslararası kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak yönetilmesinin sağlanması ve serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde yapılan özelleştirme çalışmaları da dikkate alınarak, ulusal ekonominin yararları doğrultusunda, değişen koşullara göre yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde;

– Tarım satış kooperatif ve birliklerinin; ortaklarının, mesleki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarının karşılanması, ürünlerinin daha iyi şartlarda değerlendirilmesi ve ekonomik menfaatlerinin korunması fonksiyonlarının kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmelerini sağlayacak düzenlemelerin yapılmasının,

— Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin esas olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu çerçevesinde faaliyet göstermelerinin sağlanması, ancak yapısal özelliklerinden kaynaklanan sermaye, çalışma konuları, temsil ve genel müdürlük, bağımsız denetim kuruluşlarına denetim yaptırma, birlik talimatlarına uyma zorunluluğu ile vergi, resim ve harç muafiyet ve istisnaları gibi hususların ise özel olarak düzenlenmesinin,

— Tarım satış kooperatif ve birliklerinin; faaliyetlerinin kooperatifçilik alanına doğru daraltılması, bu kuruluşların verimli ve faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulması, sanayi tesislerinin ayrı birer tüzel kişilik (anonim şirket) haline dönüştürülerek sektörlerinde rekabet edebilir ve konuma getirilmesi, yönetimde ortakların söz sahibi olması, Devletin müdahalesinin kaldırılması ve özerk ve mali yönden bağımsız bir şekilde faaliyetlerini sürdürmeleri için belirli bir geçiş dönemi içinde yeniden yapılandırılmasının,

Amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Tasarının geneli üzerinde yapılan müzakerelerde;

— Sivil toplum örgütleri temsilcileri;

— Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin, büyük bir üretici kesimi tarafından üretilen ve tarım kesimi için ekonomik yönden büyük önem taşıyan tarımsal ürünlerin alım ve değerlendirilmesi konularında faaliyet gösterdiği,

— Tasarının gerekçesinde, öngörülen düzenlemelerin asıl gayesinin kooperatif ve birliklere devlet müdahalesinin önlenerek bu kuruluşların özerk statüye kavuşturulması olarak belirtildiği, ancak “Yeniden Yapılandırma Kurulu”nun oluşumu ve seçim şekli ile tek tip anasözleşme gibi konuların özerklik anlayışı ile bağdaşmayacağı,

— 1163 sayılı Kanunda da bu Tasarıya paralel düzenlemelerin yapılmasının gerektiği,

— Kooperatiflerin ve birliklerin mali yapısının bu kuruluşların yönetim anlayışından ziyade siyasi müdahaleler sonucu bozulduğu,

Gibi görüşleri ifade etmişlerdir.

— Komisyon üyeleri;

— Tasarının, Hükümet programında öngörülen yapısal reformlardan biri olduğu, tarımsal destekleme reformunun başarısının, diğer reformların başarısını da olumlu yönde etkileyeceği,

— Bu düzenleme ile Dünya Bankasından yapısal uyum kredilerinin sağlanmasının yanında, uluslararası mali piyasalara da güven verilerek dış kaynak girişinin sağlanmasının amaçlandığı,

— Öngörülen düzenlemeler ile kooperatifler ve birliklerin yarı özerk yapısının yıkılarak devlet müdahalesinin daha da artmasına yol açılacağı, özellikle örnek anasözleşmeye uyum zorunluluğu ve “Yeniden Yapılandırma Kurulu” nun üye yapısından dolayı devlet müdahalesinin artacağı,

— Serbest piyasa ekonomisinin bir gereği olan serbest rekabet ortamında ürün fiyatlarının tespitinde, kooperatif ve birliklerin karar organlarının daha esnek ve sınırlı bir şekilde hareket edebilecek tarzda örgütlenmesi gerektiği, böylece karar verme mekanizması hızlandırılarak serbest piyasa şartlarına uyumun daha kolay sağlanabileceği,

— Birlik ve kooperatiflerin denetimlerinin kamu görevlileri yerine, sorumluluk sahibi seçilmiş kişiler ve bağımsız denetim elemanlarının yapılmasının bu kuruluşların etkinliğini ve verimliliğini arttıracığı,

— Anonim şirket haline getirilecek tesislerde çalışanların müktesep haklarının korunması gerektiği,

— Nüfusumuzun % 43'ünün (yaklaşık 25 milyon) geçimini tarım ve hayvancılıktan sağladığı, ancak son yıllarda kırsal kesim nüfusunun reel olarak azaldığı, bunun temelinde arazilerin miras yoluyla parçalanmasının yatdığı, bu olumsuzluğun ise kooperatifçiliğin geliştirilmesi ile önlenilebileceği,

— Bugüne kadar uygulanan tarım destekleme politikaları neticesinde ne üreticilerin yaşam standartlarının yükseltilmiş olduğu, ne de tarımsal üretimin artırılabilmiş olduğu, bu politikalarla vazgeçilmesinin isabetli olduğu,

— Kooperatiflerin, çiftçilerin ortak sigorta sistemi ve destekleme fonu olduğu, bu nedenle kooperatifçiliğin geliştirilmesinin önem arz ettiği, Tasarı ile çağdaş kooperatifçilik ilkelerinin ilkökemiye getirilerek bu konuda önemli bir adım atıldığı,

— Tarım kesimini desteklemenin hükümetlerin politik tercihi olduğu, bunun için ihtiyaç duyulan kaynağın da bütçede gösterilmesi gerektiği, ayrıca destekleme politikalarının fiyat belirleme sistemi yerine, üreticiye doğrudan gelir desteği haline getirilmesinin yerinde olacağı, böylece küçük üreticinin korunmasının sağlanacağı,

— Tarımsal ürünlerin uluslararası piyasalardaki fiyat oluşumlarından olumsuz yönde etkilendiği, bu olumsuzluğu önlemek amacıyla tarımsal üretimin pek çok ülkede desteklendiği, AB ülkelerinin tarımsal desteklemeye yaklaşık 200 milyar dolar harcadığı, oysa bir tarım ülkesi olan ülkemizde bu rakamın 2.5-3 milyar dolar civarında kaldığı, tarımsal üretimin devletçe desteklenmesinde yarar görüldüğü,

Şeklindeki görüş ve eleştirileri dile getirmişlerdir.

— Hükümet adına yapılan tamamlamaları açıklamalarda ise;

— Tasarı ile; kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılarak, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde devlet desteğine ihtiyaç olmaksızın faaliyetlerini sürdürmesinin amaçlandığı,

— Öngörülen düzenlemeler ile tarım satış kooperatif ve birliklerinin yönetiminde özerkliğinin sağlanarak, devlet müdahalesinin tümüyle kaldırılmasının amaçlandığı,

— İktisadi faaliyetlerinin kooperatifçilik faaliyetlerinin önüne geçmesi nedeniyle ortaklarına hizmet götürmede zorlanan kooperatif ve birliklerin bu faaliyetlerinin birbirinden ayrılması ve mevcut fabrika ve işletmelerinin birer anonim şirket statüsüne kavuşturularak, kooperatif ve birliklerin uluslararası kabul görmüş kooperatifçilik ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermesine dönük düzenlemelerin yapıldığı,

— Kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması için öngörülen "Yeniden Yapılandırma Kurulu"nun amacının kesinlikle birliklere müdahale etmek olmadığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının konularında deneyimli kişiler arasından belirleyeceği üyeler ile birliklerin yönetim kurulu üyeleri içinden kendi aralarında yapacakları seçim ile belirleyecekleri üyeden oluşacak bu kurulun amacının kooperatif ve birliklerin istihdam, şirketleşme ve borçların tasfiyesi gibi konularda çalışmalar yaparak önerilerde bulunmak olduğu,

— Birlik ve kooperatiflerin mevcut borçları ile oluşabilecek personel tazminatlarının hazinece üstlenileceği, mevcut personelin müktesep haklarının zayı olmaması için gerekli düzenlemelerin yapıldığı,

— Kooperatif ve birliklere yol göstermek ve Bakanlığın deneyim ve birikiminden yararlandırmak amacıyla Bakanlıkça hazırlanarak Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlüğe girecek bir örnek anasözleşmenin öngörüldüğü, bunun kooperatif ve birliklerin yönetimine müdahale anlamına gelmediği, ülkemizde örnek anasözleşmelerin diğer ticari şirketler için de hazırlandığı, uygulamada or-

taya çıkabilecek ihtiyaçların giderilmesi bakımından anasözleşmelerin demokratik yönetim ilkesine uygun bir şekilde birlik sayısının yarından bir fazlasının teklifi halinde değiştirilmesine imkân verecek bir düzenlemenin yapılabileceği,

— Bu Tasarının; üreticiye doğrudan gelir desteği, çiftçi kayıt sistemi, alternatif ürün uygulamaları, girdi sübvansiyonu gibi projelerin ilk adımı olarak değerlendirilmesi gerektiği,

— Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun Tasarısının, bütün ilgili tarafların işbirliği ile uzun bir hazırlık dönemi sonucunda demokratik bir ortamda hazırlandığı,

İfade edilmiştir.

Geneli tizerindeki görüşmeleri müteakip tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu metni de dikkate alınmak suretiyle maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının;

— 1 inci maddesine, madde metninde amaca yönelik bir düzenleme yer almadığından, tarım satış kooperatif ve birliklerinin yeniden yapılandırılarak malî yönden bağımsız ve özerk sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasına yönelik hususları kapsayan amaç düzenlemesinin birinci fıkraya eklenmesi ve son fıkrasında yer alan "sermayeleri" ibaresinin, kooperatif ve birliklerin rehin ve hacze konu edilmeyecek varlıklarına açıklık getirilmesi amacıyla "ortaklık payı" olarak değiştirilmesi ve maddenin içeriğine uygun olarak madde başlığının "Amaç, kuruluş ve sermaye" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

— 2 nci maddesinin; (e) bendine, "Örnek anasözleşme" tanımının Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca kabul edilen örnek anasözleşme olduğuna açıklık getirecek bir ibarenin ilave edilmesi suretiyle,

— 3 üncü maddesinin; ikinci fıkrasında yer alan "fabrikalar" ibaresinin, kooperatif ve birliklerin fabrika dışında işletmeleri de olabileceği dikkate alınarak "İktisadi işletmeler" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

— 4 üncü maddesinin; birinci fıkrasının sonuna, kooperatif ve birliklerin yönetim kurulu ile icra organının etkin bir işbirliği içinde olabilmesi amacıyla icra organının başı olarak birliklerde görev yapan genel müdürlerin de yönetim kuruluna katılabilmelerine imkân veren bir düzenlemenin eklenmesi, son fıkrasının, birliklere genel müdür ve genel müdür yardımcısı olarak atanabilmek için, en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmanın yanı sıra kooperatifçilik, ekonomi, maliye, işletme, idari bilimler veya konuyla ilgili mühendislik alanlarında, kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlarda en az sekiz yıl çalışmış olma şartının da aranması doğrultusunda yeniden düzenlenmesi suretiyle,

— 5 inci maddesinin; birinci fıkrasının, "bağımsız denetim kuruluşları"na açıklık getirilmesi, denetleme yapacak kuruluşların kooperatif veya birlik genel kurulu tarafından belirlenmesi ve Bakanlığın bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşları ve çalışma esaslarını Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Müşavirler Odaları Birliği ile müştereken belirlenmesine imkân verecek şekilde yeniden düzenlenmesi, ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin uygulamada sıkıntılara yol açabileceği düşüncesiyle metinden çıkarılması ve madde başlığının yapılan değişiklikleri kapsayacak şekilde değiştirilmesi suretiyle,

— 6 ncı maddesinin; birliklerin ürettikleri ürünlerde haksız rekabetin doğmasına zemin hazırlanmaması, kayıtlı ekonomi anlayışının olumsuz yönde etkilenmemesi, muafiyet ve istisnaya konu kuruluşlar arasındaki illiyet ve irtibat ilişkilerinin anlaşılır bir şekilde tanımlanması, kooperatif ve bir-

liklerin çeşitli hukukî işlemleri esnasında uygulanacak vergi, resim ve harç muafiyetlerinin üçüncü şahıslar da dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi, gelir vergisi tevkifat hükümlerinin korunması ve katına değer vergisi konusuna açıklık getirilmesi amacıyla yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 7 nci maddesinin; kooperatif ve birliklerin faaliyetlerinde esneklik sağlamak ve uygulamada ortaya çıkabilecek ihtiyaçlara göre örnek ana sözleşmelerde demokratik yönetim ilkesine uygun bir şekilde değişiklik yapılabilmesi amacıyla, tüm birliklerin yönetim kurulları yerine, birliklerin yarıdan fazlasının yönetim kurullarının müşterek isteği, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile değişiklik yapılabilmesi doğrultusunda yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- 8 inci maddesinin; son fıkrasının, bu Kanun kapsamındaki kooperatif ve birliklerin denetim kurulu üyeliğine Devlet Memurları arasından seçilecekler hakkında uygulanmayacak hükümlere açıklık getirilmesi amacıyla yeniden düzenlenmesi suretiyle,

- Geçici 1 inci maddesinin;

- (A) fıkrasının; ikinci bendinin başında yer alan "... Bakanlıkça..." ibaresinin anlama açıklık kazandırılması amacıyla metinden çıkarılması, örnek anasözleşmelerin öngörülen sürede hazırlanmasını sağlamak amacıyla, öngörülen sürenin azami bir süre olduğuna açıklık getirilmesi için "dört ay" ibaresinden önce "en çok" ibaresinin eklenmesi ve "hazırlanup" ibaresinin "hazırlanır" şeklinde değiştirilmesi,

- (B) fıkrasının; birinci bendinde yer alan "bir yıl" ve "iki ay" ibarelerinden önce gelmek üzere, "en çok" ibarelerinin, tasfiye memurlarının görev ve yetkilerine açıklık getirilebilmesi amacıyla son cümlesinde yer alan "anasözleşmede" ibaresinden önce "mevcut" ibaresinin eklenmesi ve ikinci bendinin son cümlesinin, kooperatif ve birliklerin, anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için yapacakları genel kurullarda yeniden seçim yapma külfetiyle karşılaşmamaları ve çalışmaların yeniden yapılandırma sürecine yoğunlaştırılması amacıyla sadece boş bulunan yönetim ve denetim kurulu üyeliği ile eksik olan birlik temsilcileri ve yedekleri için, mevcutların kalan süresi kadar görev yapmak üzere seçim yapılması doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,

- (C) fıkrasının; birinci cümlesinin, kooperatif ve birliklerin mevcut genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görev sürelerinin intibak kararının alındığı genel kurul toplantısı ile sona ermesine imkân verecek şekilde değiştirilmesi,

- (D) fıkrasının; birinci bendinin sonuna "Yeniden Yapılandırma Kurulunun" sorumlu olacağı makamın Sanayi ve Ticaret Bakanı olduğuna açıklık getiren bir cümle eklenmesi, ikinci bendinde yer alan sürelerden önce "en çok" ibaresinin, "Devlet Bakanı" ibaresinden sonra anlama açıklık kazandırmak için "tarafından" ibaresinin eklenmesi, üçüncü bendinin ilk cümlesinin Yeniden Yapılandırma Kurulu ile Yürütme Birimi arasındaki ilişkinin niteliğinin açıklığa kavuşturulması amacıyla yeniden düzenlenmesi ve son bendinde yer alan süreden önce "en çok" ibaresinin eklenmesi doğrultusunda düzenlenmesi,

- (E) fıkrasının; birinci bendinde yer alan "31.3.2000" tarihinin, Tasarının kanunlaşma süreci de dikkate alınarak "1.5.2000" olarak değiştirilmesi, üçüncü fıkrasına, genel bütçeden yeniden yapılandırma amacıyla tahsis edilecek ödeneğin 2000 yılı Bütçesinden yapılacağına açıklık getirilmesi amacıyla "2000 Mali Yılı Bütçesinden" ibaresinin eklenmesi ve son bendinin birinci cümlesinin kooperatif ve birliklerde Bakanlıkça görevlendirilecek denetim elemanlarının ihtiyaç halinde görevlendirilmesine olanak verecek doğrultuda düzenlenmesi,

- (F) fıkrasının; birinci bendinin ilk cümlesinde yer alan "fabrikalar" ibaresinin "iktisadî işletmeler" şeklinde değiştirilmesi, son cümlesinde yer alan "bedetsiz" kelimesinin yanlış anlamlara yol açmaması için metinden çıkarılması,

— (G) fıkrasının; birinci cümlesinde, yeniden yapılandırma süresine münhasır olmak üzere ortak üreticilerin kooperatiften ayrılmaları halinde sermaye iadesinin yapılmayacağına açıklık getirilmesi ve bu cümleden sonra gelmek üzere, kooperatif ve birliklerin sermaye yapısını korumak amacıyla sermaye payı iadesi konusunda getirilen sınırlamanın ortakların mağduriyetine sebep olabileceği düşüncesinden hareketle, birliklerin sahip oldukları iktisadî işletmelerin anonim şirkete dönüştürülmesi halinde, iade edilmeyen sermaye payları oranında bu şirketlere ortak olabilmelerine imkân veren bir düzenlemenin ilave edilmesi,

— (H) fıkrasının, personel rejimine uygun bir düzenleme olmadığı kanaatine varılarak uygulamada tereddütlere yol açılmaması amacıyla metinden çıkarılması,

Suretiyle,

— Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 9 ve 10 uncu maddeleri ise aynen

Kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Metin Şahin</i>	<i>Mehmet Hanifi Tiryaki</i>
Antalya	Gaziantep
Bu Raporun Sözcüsil	Kâtip
<i>Ali Uzunırmak</i>	<i>Cafer Tufan Yazıcıoğlu</i>
Aydın	Bartın
Üye	Üye
<i>Abdülkadir Akcan</i>	<i>Gaffar Yakın</i>
Afyon	Afyon
Üye	Üye
Hikmet Uluğbay	<i>Cengiz Aydoğan</i>
Ankara	Antalya
(İmzada bulunamadı)	Üye
Üye	M. Altan Karapaşaoğlu
Zeki Ergezen	Bursa
Bitlis	(İmzada bulunamadı)
(İmzada bulunamadı)	Üye
Üye	<i>Süleyman Coşkuner</i>
<i>Oğuz Tezmen</i>	Burdur
Bursa	Üye
(Muhalefet şerhim eklidir.)	<i>Mücahit Himoğlu</i>
Üye	Erzurum
<i>Hakkı Duran</i>	Üye
Çankırı	<i>Mehmet Dönen</i>
Üye	Hatay
Aslan Polat	(Muhalefet şerhim ektedir)
Erzurum	Üye
(İmzada bulunamadı)	<i>Ali Er</i>
Üye	İçel
<i>Ramazan Güll</i>	
Isparta	
(Muhalefet şerhim ektedir.)	

Üye
Celal Adan
İstanbul
(İmzada bulunamadı)
Üye
Ali Coşkun
İstanbul
(İmzada bulunamadı)
Üye
Nesrin Nas
İstanbul
Üye
Hasan Metin
İzmir
Üye
Zeki Ünal
Karaman
Üye
Ahmet Derin
Kütahya
(İmzada bulunamadı)
Üye
Cevat Ayhan
Sakarya
(İmzada bulunamadı)
Üye
Tariğ Cengiz
Samsun
Üye
Lütfi Ceylan
Tokat

Üye
Aydın Ayaydın
İstanbul
(5. Maddeye muhalifim.)
Üye
Yılmaz Karakoyunlu
İstanbul
Üye
Masun Türker
İstanbul
Üye
İlhami Yılmaz
Karabük
Üye
Ali Gebeş
Konya
Üye
Veysi Şahin
Mardin
(İmzada bulunamadı)
Üye
Ş. Ramis Savaş
Sakarya
Üye
Kemal Kabataş
Samsun
(Muhalefet şerhim eklidir.)
Üye
Hasan Özgöbek
Uşak

KARŞI OY

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan Kanun Tasarısının 5 inci maddesinin birinci fıkrasına önerge ile değıştirilen son şekline;

“Kooperatif ve Birliklerin denetimleri gerek kendi denetim kurullarınca iç denetimi, Bakanlıkça da zaten dış denetimi yapılmaktadır. 3568 sayılı Kanuna göre Denetim yetkisine sahip kişilerce denetleme yükümlülüğü getirilmesi ile özellikle malî sıkıntı çeken üreticiler ve Kooperatiflere ek külfet getirmektedir. Belki Birlikler için bu denetim söz konusu olabilir, ama kooperatiflerin böyle bir dış denetime (Serbest Muhasebeci ve Malî Müşavirlerce) tabi tutulması kooperatiflere ilave ve ağır yükümlülükler getirdiğı”

gerekçesiyle muhalifim.

17.5.2000

Prof. Dr. Aydın Ayaydın
İstanbul

TARIM SATIŞ KOOPERATİF BİRLİKLERİ KANUN TASARISI HAKKINDA MUHALEFET ŞERHİMİZ

Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin, ekonomik ve idarî özerkliğe kavuşturularak çağdaş kooperatifçilik ilkesinde ve piyasa koşullarında faaliyet göstermelerinin sağlanması amacıyla hazırlanan bu yasa tasarısının amaca uygun olmadığı kanısındayız.

Çünkü öteden beri bu konuda çalışmalar yapılmış, bunun bir sonucu olarak da birlikler eliyle uygulana gelen devlet destekleme alımlarından 1994 yılından itibaren vazgeçilmiş, bugün de bu yetersiz yasa çalışması tekrar gündeme getirilmiştir.

Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri, 50 yılın üzerinde bir geçmişe sahiptir. Kırsal kesimin en etkili, en disiplinli ve düzenli örgütleridir.

Bu birlikler, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir. Herhangi bir konut yapı kooperatifinde, taşıyıcılar kooperatifinden kanun karşısında bir farklılığı yoktur, olmaması da gerekir.

Bu Birliklerin sorunu ürün alımları için açılan kredilerin önemli bir bölümünü geri ödeyememeleri ve borç yükünü artık kaldıramamalarındandır.

Bunun temel nedeni fazla personel istihdamı, ürün işletme tesislerinin verimsizliği, teknolojinin eskimişliği, yüksek maliyetler ve siyasi iktidarın ürün alım bedelini kendilerinin belirtmesidir.

Günümüzde; 16 birlik bünyesindeki 400'ü aşan kooperatifi, bunlara kayıtlı 725 bine varan ortağı, yaklaşık 4 milyonu bulan üretici kesimi ve 15 bin civarında çalışanı doğrudan ilgilendiren Kanun Tasarısının, bu haliyle var olan olumsuzlukları gidermesi mümkün değildir.

Nitekim tasarı incelendiğinde hukuk tekniğine aykırı düzenlemelerin varlığı yanında, çağdaş kooperatifçilik ilkelerine uygun bir yapının oluşturulmadığı, özellikle Tarım Satış Kooperatif Birliklerinin (yeniden yapılanmasının sağlanması) bahanesiyle 4 yılı aşan uzunca bir süre daha demokratikleşmenin bir yana itilerek, devlet müdahalesinin devamının amaçlandığı görülmektedir.

Kısacası siyasi iktidar bu kuruluşlardan elini çekmek istememekte, üreticinin kendi yönetim ve denetimini özgürce oluşturmasına izin vermemektedir.

Tasarıda yer alan bazı düzenlemelere ilişkin muhalefetimiz, aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

1. Tasarıya göre Bakanlık (örnek ana sözleşmeler) hazırlayıp, Bakanlar Kurulundan geçirdikten sonra, Resmî Gazetede yayınlıyacaktır. Gerçekte bu ana sözleşmeler örnek olmayıp bağlayıcı (tip ana sözleşme) niteliğindedir.

Oysa demokratik kooperatifçilikte bu tür ana sözleşmelerin yeri yoktur. Çünkü kanun hükümlerine uygun olması koşuluyla kuruluşlar ana sözleşmelerini gerektiğinde Bakanlıkça hazırlanacak örnek ana sözleşmelerden de yararlanarak kendileri düzenlerler.

Bu konuda devlet emredici değil, yol gösterici konumda olmalıdır. Dolayısıyla tasarıda örnek ana sözleşme ibaresinin tümü (ana sözleşme) olarak değiştirilmeli ve ana sözleşme düzenlemesi hususu Birliklerin kendilerine bırakılmalıdır. (Madde 7)

Ayrıca birlikler, organize kuruluşlar olduklarından kanunun yürürlüğe girmesini müteakip ana sözleşmesi için verilen 4 aylık süre (Geçici 1 inci Madde 1-A) uzundur, kanımızca bu süre 2 aya indirilmelidir.

Birliklerin ana sözleşmelerini kanuna intibak ettirmeleri için öngörülen 1 yıllık süre çoktur. Geçici madde (Geçici Madde 1/B) eğer birliklerin bir an evvel özerkleştirilmesi isteniyorsa, bu süre en çok 4 ay olarak değiştirilmelidir.

2. Tasarıyla Kooperatif ve Birliklerin ilk işleme tesisleri dışında yeni kurulacak fabrikaların anonim şirket statüsünde kurulması ve işletilmesi, yasayla zorunlu hale getirilmektedir.

Bu zorunluluk Anayasamıza aykırı bir yaklaşımdır, girişim özgürlüğüne getirilen bu kısıtlamanın ve üreticiye yönelik bu güvensizliğin mantığını anlamak mümkün değildir. (Madde 3/2)

3. Tasarıda yine Birlik Genel Müdürleri ve Yardımcıları ile Kooperatif Müdürlerinde aranacak asgari nitelikler belirlenmektedir. Bu düzenleme özerk kooperatifçilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu düzenleme yasadan çıkartılmalıdır. (Madde 4/4)

4. Aynı şekilde kooperatifler bağlı oldukları birliğin belirleyeceği ilke ve esaslara uymakla yükümlü tutulmaktadır. Oysa böyle bir zorlamanın kanunda yeri olmamalı, kooperatif ve birlik ilişkileri bunların kendi irade ve ana sözleşmeyle belirlenmelidir. (Madde 5/2)

5. Tasarıda yer alan ilginç düzenlemelerden biri de; tarım satış Kooperatif Birliklerinin yeniden yapılanması konusunda çalışma, inceleme ve önerilerde bulunmak üzere, 7 üyeden oluşan yeniden yapılanma kurulunun kurulması ile ilgilidir. (Geçici Madde 1-D)

Kurul; bu kanun yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde oluşturulacak, 4 yıl süreyle görev yapacak 6 üye Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın uyarısı ile Bakanlar Kurulunca atanacaktır.

Ayrıca; Kurulun, çalışma esaslarını uygulayacağı ilke ve programları, Kooperatif ve Birliklerce alınması gerekli önlem ve yapılması gerekli işleri, yine aynı iki Bakan belirleyecektir.

Yapılan düzenlemeler karşısında; yeniden yapılanma kurulunun bağımsızlığından söz etmek mümkün olmayacağı gibi, nihai tahlilde kurul aracılığıyla da olsa tüm inisiyatif bugün olduğu gibi Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazinesinin bağlı olduğu Devlet Bakanına bırakan bu kanun tasarısı, yenilikçi reformist bir yasa tasarısı olarak nitelenemez.

6. Tasarıya göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı yeniden yapılanma süresi içerisinde görev yapmak üzere Birliklerin denetim kurullarına Bakanlık mensuplarından birer denetçi atayacak ve bu denetçilere en yüksek devlet memuru aylığına kadar Bakanlıkça belirlenecek ücret Birlik tarafından ödenecektir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerini 4 yıl daha kontrol altında tutmak amacıyla oluşturduğu anlaşılan bu denetim mekanizmasının özerk ve çağdaş Kooperatif anlayışıyla hiçbir ilgisi yoktur.

7. Tasarıya göre bu tasarı kanunlaştıktan sonra Kooperatif ve Birliklere hiçbir şekilde devlet desteği ve yardımı olmayacaktır. Bu anlayışa göre bazı birliklerimiz çok büyük sıkıntılar çekecektir.

Gül Birlik-Koza Birlik-Tiftik Birlik... gibi Birliklerin bu kapsam dışında bırakılması gerekmektedir.

Çünkü bu Birlikleri birer ekonomik faaliyet gösteren kurumlardan öte kültür ürünlerimizi koruyan ve geliştiren kurumlar olarak ele almak zorundayız.

GÜL BİRLİK

Gül ve gül yağı deyince aklımıza Isparta gelir ve bu kültür ürünümüzü yaşatacak ve geliştirecek kurum Gül Birlik'tir.

KOZA BİRLİK

Koza deyince (İpek böceği) aklımıza Bursa gelir. Kozayı yetiştirip geliştirecek olan Koza Birlik önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Bugün dünyada Hereke'de üretilen ve benzeri olmayan ipek halılarımızın artık ham maddesini bile bulamaz hale geliyoruz. Bu yasa bu haliyle çıkarsa Bursa'da ipek böcekçiliği, Hereke'de ipek halıçılığı da birlikte ortadan kalkmış olur. (Bunlar bizim çok değerli kültür ürünlerimizdir.)

TİFTİK BİRLİK

Tiftik deyince aklımıza Başkentimizin simgesi olan tiftik keçisi gelir. Ankara'mızın tarihiyle yaşıt olan tiftik keçileri, artık nesli tükenen hayvanlar arasına girme eğilimine girmiştir. Tiftik Birlik, bu önemli hayvanlarımızın geliştirilmesinde ve sayısının artırılmasında çok önemli yer almaktadır.

İşte biz diyoruz ki, bütün Birlikleri aynı yasa çatısı altında toplamak doğru değildir. Bazı kültür ürünlerimizi geliştiren Birlikleri bu yasa kapsamı dışında tutmak gerekmektedir.

Bu nedenlerden dolayı yasa tasarısına muhalefet etmeyi tükemiz çiftçisi ve kültür ürünlerimizi koruma açısından önemli bir ödev sayıyoruz.

Mehmet Döner

Hatay

Ramazan Güll

Isparta

Kemal Kabataş

Samsun

Oğuz Teznen

Bursa

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TARIM SATIŞ KOOPERATİF VE BİRLİKLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Kuruluş, amaç ve sermaye

MADDE 1. – Üreticiler; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler.

Bir tarım satış kooperatifinin kurulabilmesi için en az otuz üreticinin, bir tarım satış kooperatifleri birliğinin kurulabilmesi için en az üç tarım satış kooperatifinin bir araya gelmesi şarttır.

Kooperatiflerin sermayeleri ortak üreticileri; birliklerin sermayeleri ise ortak kooperatiflerin taahhüt edecekleri sermaye paylarından oluşur. Ortaklık şartları, sermaye taahhüt oranı ve miktarları ile sermaye ödeme ve iadelerine ait usul ve esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Kooperatif ve birliklerin sermayeleri rehin veya haciz edilemeyeceği gibi başka bir kooperatif ya da birlikle birleşme hali dışında devredilemez.

Tanımlar

MADDE 2. – Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık; Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,
- b) Ortak; kooperatifler açısından üretici ortaklarını, birlikler açısından bağlı kooperatifleri,
- c) Kooperatif; tarım satış kooperatiflerini,

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TARIM SATIŞ KOOPERATİF VE BİRLİKLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Kuruluş, amaç ve sermaye

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; tarım satış kooperatif ve birliklerine ilişkin hükümleri düzenlemek ve bu kuruluşların yeniden yapılanması için yasal bir çerçeve oluşturarak, tarım satış kooperatif ve birliklerini etkin ve sürdürülebilir bir şekilde özerk ve mali yönden bağımsız kılmaktır.

Üreticiler karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler.

Bir tarım satış kooperatifinin kurulabilmesi için en az otuz üreticinin, bir tarım satış kooperatifleri birliğinin kurulabilmesi için en az üç tarım satış kooperatifinin bir araya gelmesi şarttır.

Kooperatiflerin sermayeleri ortak üreticilerin; birliklerin sermayeleri ise ortak kooperatiflerin taahhüt edecekleri sermaye paylarından oluşur. Ortaklık şartları, sermaye taahhüt oranı ve miktarları ile sermaye ödeme ve iadelerine ait usul ve esaslar örnek ana sözleşmelerde gösterilir.

Kooperatif ve birliklerin sermayeleri rehin veya haciz edilmeyeceği gibi başka bir kooperatif ya da birlikte birleşme hali dışında devredilemez.

Tanımlar

MADDE 2. — Kanun Tasarısının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TARIM SATIŞ KOOPERATİF VE BİRLİKLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç, kuruluş ve sermaye

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; tarım satış kooperatif ve birliklerine ilişkin hükümleri düzenlemek ve kuruluşların yeniden yapılanması için yasal bir çerçeve oluşturarak, tarım satış kooperatif ve birliklerini etkin ve sürdürülebilir bir şekilde özerk ve mali yönden bağımsız kılmaktır.

Üreticiler; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilirler.

Bir tarım satış kooperatifinin kurulabilmesi için en az otuz üreticinin, bir tarım satış kooperatifleri birliğinin kurulabilmesi için en az üç tarım satış kooperatifinin bir araya gelmesi şarttır.

Kooperatiflerin sermayeleri ortak üreticilerin; birliklerin sermayeleri ise ortak kooperatiflerin taahhüt edecekleri ortaklık paylarından oluşur. Ortaklık şartları, sermaye taahhüt oranı ve miktarları ile sermaye ödeme ve iadelerine ait usul ve esaslar örnek ana sözleşmelerde gösterilir.

Kooperatif ve birliklerdeki ortaklık payları rehin veya haciz edilmeyeceği gibi başka bir kooperatif ya da birlikte birleşme hali dışında devredilemez.

Tanımlar

MADDE 2. — Bu Kanunda geçen;

a) Bakanlık; Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,

b) Ortak; kooperatifler açısından üretici ortaklarını, birlikler açısından bağlı kooperatifleri,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

d) Birlik; tarım satış kooperatifleri birliklerini,

e) Örnek anasözleşme; bu Kanuna göre Bakanlıkça hazırlanan kooperatif ve birlik örnek anasözleşmelerini,
ifade eder.

Çalışma konuları

MADDE 3. – Kooperatif ve birlikler; ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik menfaatlerini korumak konularında çalışırlar.

Kooperatif ve birliklerin, ilk işleme hıvıyetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan sonraki üretim aşamaları için kuracakları fabrikalar, anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet gösterirler.

Kooperatif ve birliklerin çalışma konuları ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine ilişkin esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Organlar, temsil, genel müdürlük ve personel

MADDE 4. – Kooperatif ve birliklerin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur. Yönetim kurulu üyeleri ve yedekleri, genel kurula katılma hakkına sahip olanlar arasından seçilir.

Genel kurullara katılma hakkına sahip ortaklarda aranacak şartlar ile birliklerin genel kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin temsilcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esasları örnek anasözleşmelerde belirlenir.

Kooperatif ve birliklerin işleri, kanun, anasözleşme ve diğer mevzuat hükümleri ile genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak; kooperatiflerde anasözleşmelerde gösterilen usul ve esaslara göre, birliklerde ise genel müdürlük tarafından yürütülür.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

c) Kooperatif; tarım satış kooperatiflerini,
d) Birlik; tarım satış kooperatifleri birlik-
lerini,

e) Örnek anasözleşme; bu Kanuna göre
Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca
kabul edilen kooperatif ve birlik örnek anasöz-
leşmelerini,

İfade eder.

Çalışma konuları

MADDE 3. — Kooperatif ve birlikler; or-
takların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürün-
lerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, mesle-
ki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak
ve ekonomik menfaatlerini korumak konula-
rında çalışırlar. Türkiye Tarım Satış Koopera-
tifleri Merkez Birliği ise kooperatif ve birlikle-
rin faaliyet alanına giren konularda araştırmalar
yapmak, önerilerde bulunmak, danışmanlık
hizmeti vermek ve gerekli durumlarda koordi-
nasyon görevi yürütmek konularında faaliyet
gösterir.

Kooperatif ve birliklerin, ilk işleme hüvi-
yetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan
sonraki üretim aşamaları için kuracakları fabri-
kalar, anonim şirket statüsünde ayrı bir tüzel
kişilik olarak kurulup faaliyet gösterirler.

Kooperatif ve birliklerin çalışma konuları
ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine iliş-
kin esaslar örnek ana sözleşmelerde gösterilir.

**Organlar, temsil, genel müdürlük ve
personel**

MADDE 4. — Kooperatif ve birliklerin
organları, genel kurul, yönetim kurulu ve de-
netim kuruldur. Yönetim kurulu üyeleri ve
yedekleri genel kurula katılma hakkına sahip
olanlar arasından seçilir.

Genel kurullara katılma hakkına sahip or-
taklarda aranacak şartlar ile birliklerin genel
kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin tem-
silcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esasla-
rı örnek ana sözleşmelerde belirlenir.

Çalışma konuları

MADDE 3. — Kooperatif ve birlikler; or-
takların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürün-
lerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, mesle-
ki faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak
ve ekonomik menfaatlerini korumak konula-
rında çalışırlar.

Kooperatif ve birliklerin, ilk işleme hüvi-
yetindeki işletme ve tesisleri dışında kalan
sonraki üretim aşamaları için kuracakları ikti-
sadi işletmeler, anonim şirket statüsünde ayrı
bir tüzel kişilik olarak kurulup faaliyet göste-
rirler.

Kooperatif ve birliklerin çalışma konuları
ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine iliş-
kin esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

**Organlar, temsil, genel müdürlük ve
personel**

MADDE 4. — Kooperatif ve birliklerin
organları, genel kurul, yönetim kurulu ve de-
netim kuruldur. Yönetim kurulu üyeleri ve
yedekleri, genel kurula katılma hakkına sahip
olanlar arasından seçilir. Birliklerde genel mü-
dür yönetim kurulunun doğal üyesidir.

Genel kurullara katılma hakkına sahip or-
taklarda aranacak şartlar ile birliklerin genel
kurullarını teşkil edecek kooperatiflerin tem-

(Hükümetin Teklif Etiği Metin)

Kooperatif ve birliklerde temsil yetkisinin kimler tarafından ve ne şekilde kullanılacağı örnek anasözleşmelerde gösterilir. Ancak, bu kuruluşları taahhüt altına koyabilmek için; kooperatiflerde varsa müdür, birliklerde genel müdür veya bunların vekilleri ile yönetim kurulu başkan veya üyelerinden ya da kuruluş adına imzaya yetkili olanlardan birinin müştereken imzaları şarttır. Müdür bulunmayan kooperatiflerde ise, yönetim kurulu başkanı ile üyelerden birinin müşterek imzası yeterlidir.

Birliklerde genel müdür ve yardımcılarının en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş ve kooperatifçilik veya ekonomi konularında kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlarda en az sekiz yıl çalışmış, kooperatiflerde ise müdürlerin en az lise mezunu olması şarttır. Kooperatif ve birliklerde istihdam edilecek müdür, genel müdür ve diğer personelde aranacak şartlar ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile sair esaslar, birlik yönetim kurulunca hazırlanarak genel kurulca kabul edilecek yönetmelikte gösterilir. Birlik ortağı olmayan kooperatiflerde söz konusu yönetmelik, yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve genel kurul onayı ile yürürlüğe girer.

Denetim ile birliklerce belirlenecek ilke ve esaslara uyma zorunluluğu

MADDE 5. — Bakanlık, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde kooperatif ve birliklerden işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarını bağımsız denetim kuruluşlarına denetletmelerini isteyebilir. Bu istek yerine getirilmeden veya denetim sonucunda düzenlenen raporlar genel kurulda görüşülmeden yönetim ve denetim kurulları ibra edilmiş sayılmaz. Denetimle yetkili kılınacak bağımsız denetim kuruluşlarının nitelikleri Bakanlıkça belirlenir.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Kooperatif ve birliklerin işleri, kanun, ana sözleşme ve diğer mevzuat hükümleri ile genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak; kooperatiflerde anasözleşmelerde gösterilen usul ve esaslara göre, birliklerde ise genel müdürlük tarafından yürütülür.

Kooperatif ve birliklerde temsil yetkisinin kimler tarafından ve ne şekilde kullanılacağı örnek ana sözleşmelerde gösterilir. Ancak, bu kuruluşları taahhüt altına koyabilmek için; kooperatiflerde varsa müdür, birliklerde genel müdür veya bunların vekilleri ile yönetim kurulu başkan veya üyelerinden ya da kuruluş adına imzaya yetkili olanlardan birinin müştereken imzaları şarttır. Müdür bulunmayan kooperatiflerde ise, yönetim kurulu başkanı ile üyelerden birinin müşterek imzası yeterlidir.

Birliklerde genel müdür ve yardımcılarını ile Merkez Birliğinde Genel Sekreter ve yardımcılarının en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş ve kooperatifçilik veya ekonomi konularında kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlarda en az sekiz yıl çalışmış, kooperatiflerde ise müdürlerin en az lise mezunu olması şarttır. Kooperatif ve birliklerde istihdam edilecek müdür, genel müdür ve diğer personelde aranacak şartlar ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile sair esaslar, birlik yönetim kurulunca hazırlanarak genel kurulca kabul edilecek yönetmelikte gösterilir. Birlik ortağı olmayan kooperatiflerde söz konusu yönetmelik, yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve genel kurul onayı ile yürürlüğe girer.

Denetim ile birliklerce belirlenecek ilke ve esaslara uyma zorunluluğu

MADDE 5. — Kanun Tasarısının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

silcilerinin sayısı, nitelikleri ve seçilme esasları örnek anasözleşmelerde belirlenir.

Kooperatif ve birliklerin işleri, kanun, anasözleşme ve diğer mevzuat hükümleri ile genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak; kooperatiflerde anasözleşmelerde gösterilen usul ve esaslara göre, birliklerde ise genel müdürlük tarafından yürütülür.

Kooperatif ve birliklerde temsil yetkisinin kimler tarafından ve ne şekilde kullanılacağı örnek anasözleşmelerde gösterilir. Ancak, bu kuruluşları taahhüt altına koyabilmek için; kooperatiflerde varsa müdür, birliklerde genel müdür veya bunların vekilleri ile yönetim kurulu başkan veya üyelerinden ya da kuruluş adına imzaya yetkili olanlardan birinin müştereken imzaları şarttır. Müdür bulunmayan kooperatiflerde ise, yönetim kurulu başkanı ile üyelerden birinin müşterek imzası yeterlidir.

Birliklerde genel müdür ve yardımcılarının en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş ve kooperatifçilik, ekonomi, maliye, işletme, idari bilimler veya konuyla ilgili mühendislik alanlarında kamu kurum ve kuruluşları ya da özel kuruluşlarda en az sekiz yıl çalışmış, kooperatiflerde ise müdürlerin en az lise mezunu olması şarttır. Kooperatif ve birliklerde istihdam edilecek müdür, genel müdür ve diğer personelde aranacak şartlar ile atama, nakil, terfi, görevden alma, kadro ve özlük hakları ile sair esaslar, birlik yönetim kurulunca hazırlanarak genel kurulca kabul edilecek yönetmelikte gösterilir. Birlik ortağı olmayan kooperatiflerde söz konusu yönetmelik, yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve genel kurul onayı ile yürürlüğe girer.

Bağımsız denetim ve birliklerce belirlenecek ilke ve esaslara uyma zorunluluğu

MADDE 5. — Bakanlık, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde kooperatif ve birliklerin işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarını 1.6.1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kooperatifler, bağlı buldukları birliğin kanun ve anasözleşmelere aykırı olmamak koşuluyla faaliyet konusuna ilişkin olarak belirleyeceği ilke ve esaslara uymak zorundadır. Aksine davranışlar sorumluluk doğurur. Sorumluluğa ilişkin usul ve esaslar örnek anasözleşmelerde gösterilir.

Muafiyet ve İstisnalar

MADDE 6. – Bu Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatifler ve birliklerin faaliyetlerinde;

a) Kooperatife ortak olmak üzere başvuran üreticilerle ortakların, kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemleri ve bunlarla ilgili kâğıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekâletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü vergi, resim ve harçtan,

b) Ortak içi işlemler sonucu ortaya çıkan olumlu gelir-gider farkları, gelir ve kurumlar vergisinden,

c) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar, birbirleri ya da üçüncü şahıslarla yaptıkları her türlü gayrimenkul alım-satımı, ayrıca iştirak hisseleri ile üretim tesislerinin ve bu tesislere ilişkin gayrimenkullerin satışı, bağış ve diğer ivazsız iktisapları, ayrıca bütün işleri için düzenlenecek senet, beyanname, taahhütname, sözleşme, vekâletname ve lehlerine yapılacak ipotek ve rehinler kurumlar vergisi, Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifatlar ve damga vergileri de dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan,

d) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, satın aldıkları ve alacaklarını tahsil gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunları bir önceki sahiplerine geri verilmesi işlemi ile gayrimenkullerine ilişkin cins ve nev'i, isim ve unvan değişiklikleri ile tasihleri her türlü vergi, resim ve harçtan,

e) Yapacakları kredi işlemlerine ve temin edecekleri kredilere ilişkin bütün senet, beyanname, taahhütname, sözleşme ve sair her türlü belge ile taşınmaz mallarına ait ipotek ve ipotek fekki, taşınmaz mallara ait rehin ve rehin kaldırılması işlemleri, vekâletnameler, taahhütname ve sair evrak her türlü vergi, resim ve harçtan,

f) Ortakların kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak kendilerine iadesi sırasında, anasözleşmelerde gösterilen esaslara göre hesaplanacak iade tutarı ile ödenmiş sermaye payı tutarı arasında üretici lehine doğacak kazançlar gelir vergisinden, kooperatif ve birlikler açısından da kurumlar vergisinden (Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifat da dahil),

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

denetim yetkisine sahip bağımsız denetim kuruluşlarına denettirmelerini isteyebilir. Denetleme yapacak kuruluş, kooperatif veya birlik genel kurulu tarafından belirlenir. Denetim yerine getirilmeden veya denetim sonucunda düzenlenen raporlar genel kurulda görüşülmeden yönetim ve denetim kurulları ibra edilmiş sayılmaz. Bakanlık, bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşları ve çalışma esaslarını Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ile müştereken belirler.

Kooperatifler, bağlı buldukları birliğin Kanun ve anasözleşmelere aykırı olmamak koşuluyla faaliyet konusuna ilişkin olarak belirleyeceği ilke ve esaslara uymak zorundadır.

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 6. — Bu Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatifler ve birliklerin faaliyetlerinde;

a) Kooperatife ortak olmak üzere başvuran üreticilerle ortakların, kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemleri ve bunlarla ilgili kâğıt, belge, senet, beyanname, taahhütname, vekaletname, makbuz, kooperatif lehine yapacakları ipotek ve rehinler her türlü vergi, resim ve harçtan,

b) Ortak içi işlemler sonucu ortaya çıkan olumlu gelir gider farkları gelir ve kurumlar vergisinden,

c) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar, birbirleri ya da üçüncü şahıslarla yaptıkları her türlü gayrimenkul alım satımı (üçüncü şahıslara terettüp eden vergi, resim ve harçlar hariç), ayrıca üretim tesislerinin ve bu tesislere ilişkin gayrimenkullerin satışı, bağış ve diğer ivazsız iktisapları ile bütün işleri için düzenlenecek senet, beyanname, taahhütname, sözleşme, vekaletname ve lehlerine yapılacak ipotek ve rehinler kurumlar vergisi ve damga vergisi de dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan,

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 6. — Komisyonumuz Tasarımın 6 ncı maddesini Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas alanı içinde olduğuna karar vererek görüşmemiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

g) Kooperatif veya birliklere yapılan bağışlar, ortaklardan yapılacak kesintilerden oluşturulacak fonlar, dağıtılan ya da dağıtılmayarak kooperatif faaliyetlerinde kullanılan risturna tabi gelirler, gelir ve kurumlar vergisinden,

h) Kooperatif ve birliklerin defter ve belgelerinin notere tasdik ettirilmesinde, bu işlemleri yalnızca noterlik ücretine tabi olup, vergi, resim ve harçtan,

müstesnadır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir-gider farkları ayrı bir hesapta takip ve tespit edilerek vergi kanunları hükümlerine göre vergilendirilir. Kooperatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri, ilk işleme tesislerinde işleyerek üçüncü kişilere satmaları, ortak içi işlem sayılır.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

d) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarını tahsil gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların bir önceki sahiplerine geri verilmesi işlemi ile gayrimenkullerine ilişkin cins ve nev'i, isim ve unvan değişiklikleri ile tashihleri her türlü vergi, resim ve harçtan,

e) Yapacakları kredi işlemlerine ve temin edecekleri kredilere ilişkin senet, beyanname, taahhütname, sözleşme ve sair her türlü belge ile taşınmaz mallarına ait ipotek ve ipotek sekki, taşınır mallara ait rehin ve rehin kaldırılması işlemleri, vekaletnameler, taahhütname-ler ve sair evrak her türlü vergi, resim ve harçtan,

f) Ortakların kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak kendilerine iadesi sırasında, anasözleşmelerde gösterilen esaslara göre hesaplanacak iade tutarı ile ödenmiş sermaye payı tutarı arasında üretici lehine doğacak kazançlar gelir vergisinden, kooperatif ve birlikler açısından da kurumlar vergisinden,

g) Kooperatif ve birliklere yapılan bağışlar, ortaklardan yapılacak kesintilerden oluşturulacak fonlar, dağıtılan ya da dağıtılmayarak kooperatif faaliyetlerinde kullanılan risturna tabi gelirler, gelir ve kurumlar vergisinden,

h) Kooperatif ve birliklerin defter ve belgelerinin notere tasdik ettirilmesi işlemleri yalnızca noterlik ücretine tabi olup, vergi, resim ve harçtan,

Müstesnadır.

Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifat hükümleri ile katma değer vergisi hükümleri saklıdır.

Ancak, bu kuruluşların ortak dışı işlemlerden elde edecekleri gelir-gider farkları ayrı bir hesapta takip ve tespit edilerek vergi kanunları hükümlerine göre vergilendirilir. Ko-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Örnek anasözleşmeler

MADDE 7. – Kooperatif ve birliklerin örnek anasözleşmeleri, birliklerin görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanır ve Resmî Gazete’de yayımlanır. Örnek anasözleşme hükümlerine, anasözleşmelerde mutlaka yer verilir. Bu hükümlerde, Bakanlıkça birliklerin görüşü de alınarak doğrudan veya tüm birliklerin yönetim kurullarının bu konudaki müşterek teklifi veya mutabakatı ve Bakanlığın izni ile değişiklik yapılabilir. Müstereken değişiklik teklifinde bulunulması halinde, Bakanlık başvuruyu en geç bir ay içinde değerlendirir ve kanun hükümlerine aykırılık dışında izin vermekten kaçınmaz. Bu değişiklikler, kooperatif ve birliklerin yapılacak ilk genel kurul toplantılarında olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre görüşülerek karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan, uygulanacak ve uygulanmayacak hükümler

MADDE 8. – 21.10.1935 tarihli ve 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun, 30.4.1985 tarihli ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükümünde Kararınamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan kanunlar ve 25.12.1969 tarihli ve 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanun, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ayrılmaz bir parçası olup, tarım satış kooperatif ve birlikleri hakkında sırasıyla, bu Kanun, bu Kanunda açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceği belirtilen hususlarda örnek anasözleşmeler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümleri uygulanır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ek 24 üncü maddesi ve kooperatif ve birliklerin denetim kurulu üyelerine Devlet memurları arasında seçilenler için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28, 87 ve 175 inci madde hükümleri uygulanmaz.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Örnek ana sözleşmeler

MADDE 7. — Kanun Tasarısının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan, uygulanacak ve uygulanmayacak hükümler

MADDE 8. — Kanun Tasarısının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

operatif ve birliklerin ortaklarından aldıkları ürünleri niteliğinde değişiklik olmayacak şekilde ilk işleme tesislerinde işleyerek (tütüncü kişilere satmaları ortak içi işlem sayılır.

Örnek anasözleşmeler

MADDE 7. — Kooperatif ve birliklerin örnek anasözleşmeleri, birliklerin görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanır ve Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Resmî Gazete'de yayımlanır. Örnek anasözleşmelerde, Bakanlıkça birliklerin görüşü de alınarak doğrudan veya birliklerin yarıdan bir fazlasının yönetim kurullarının bu konudaki müşterek isteği, Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun kabulu ile değişiklik yapılabilir. Birliklerin yarıdan bir fazlasının müştereken değişiklik için başvurusu halinde, Bakanlık başvurusu en geç bir ay içinde değerlendirir ve kanun hükümlerine aykırılık yoksa Bakanlar Kuruluna değişiklik teklifinde bulunur. Bu değişiklikler, kooperatif ve birliklerin yapılacak ilk genel kurul toplantılarında olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre görüşülerek karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan, uygulanacak ve uygulanmayacak hükümler

MADDE 8. — 21.10.1935 tarihli ve 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun, 30.4.1985 tarihli ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan kanunlar ve 25.12.1969 tarihli ve 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Kanun, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ayrılmaz bir parçası olup, tarım satış kooperatif ve birlikleri hakkında sırasıyla, bu Kanun, bu Kanunda açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceği belirtilen hususlarda

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1. – A) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatif ve birlikler, başkaca bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılırlar.

Bakanlıkça bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içerisinde örnek anasözleşmeler hazırlanıp, intibak işlemi tamamlanmaya kadar mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

B) Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatif ve birlikler, anasözleşmelerini bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatif ve birlikler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından, dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Bakanlık ve Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir. Mahkemece atanacak tasfiye memuru, anasözleşmede tasfiye kuruluna verilen görev ve yetkileri yerine getirir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatif ve birliklerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler. Bu genel kurullarda, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile birlik temsilcileri ve yedekleri de seçilir.

C) Birliklerin mevcut genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevleri, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısında organların seçimi ile sona erer. Bunlar, yönetim kurulunun uygun görmesi halinde yeniden atanabilirler.

D) Kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkele-ri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışma, inceleme ve önerilerde bulunmak üzere yedi üyeden oluşan Yeniden Yapılandırma Kurulu oluşturulur.

Yeniden Yapılandırma Kuruluna, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlık ve Hazine Müsteşarlığı mensupları, üniversite öğretim üyeleri veya kooperatifçilik veya işletmecilik konusunda bilgi ve deneyim sahibi kişiler arasından, biri Bakanlık mensuplarından olmak üzere dört üye Sanayi ve Ticaret Bakanı, biri Hazine Müsteşarlığı mensuplarından olmak üzere iki üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı, bir üye de birliklerin yönetim ku-

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

örnek anasözleşmeler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümleri uygulanır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun ek 24 üncü maddesi ve bu Kanun kapsamındaki kooperatif ve birliklerin denetim kurulu üyeliklerine devlet memurları arasından seçilenler için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesi hükümleri bu görevlere münhasıran uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1. — A) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatif ve birlikler, başka bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılırlar.

Bakanlıkça bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içerisinde örnek ana sözleşmeler hazırlanıp, intibak işlemi tamamlanmaya kadar mevcut ana sözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

B) Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatif ve birlikler, ana sözleşmelerini bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatif ve birlikler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından, dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Bakanlık ve Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir. Mahkemece atanacak tasfiye memuru, ana sözleşmede tasfiye kuruluna verilen görev ve yetkileri yerine getirir.

Ana sözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatif ve birliklerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul

GEÇİCİ MADDE 1. — A) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatif ve birlikler, başka bir işleme gerek olmaksızın bu Kanuna göre kurulmuş sayılırlar.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en çok dört ay içerisinde örnek anasözleşmeler hazırlanır. Intibak işlemi tamamlanmaya kadar mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

B) Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatif ve birlikler, anasözleşmelerini en çok bir yıl içerisinde bu Kanuna intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler ve birlikler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından, dağılmadan başlayarak en çok iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Bakanlık veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir. Mahkemece atanacak tasfiye memuru, mevcut anasözleşmede tasfiye kuruluna verilen görev ve yetkileri yerine getirir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatif ve birliklerin yapacakla-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

rule üyeleri içinden kendi aralarında yapacakları seçim ile belirlenir ve Bakanlar Kurulunca dört yıl görev yapmak üzere atanır. Yönetim kurulu üyeliği sona eren birlik temsilcisinin Yeniden Yapılandırma Kurulundaki görevi de sona erer. Boşalan üyeliklere aynı usule göre atama yapılır. Kurul üyeleri, kendi aralarından üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir başkan ve bir başkan vekili seçer.

Yeniden Yapılandırma Kurulu faaliyetlerini yürütmek üzere; yeniden yapılandırma, özelleştirme, planlama, denetim, kooperatifçilik veya işletmecilik konularında deneyimli uzmanlardan ve danışmanlardan Yürütme Birimi oluşturabilir. Yürütme Birimi Başkanı, Kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oyu ile seçilir. Yürütme Biriminin dört yıllık iş planı Yeniden Yapılandırma Kurulu tarafından belirlenir. Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu Birimde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerisi, Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulu başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakları ve harcırah, Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir. Huzur hakkının aylık net tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), harcırah ise en yüksek Devlet memuru harcırahının üç katını geçemez.

Kooperatif ve birlikler, bu Kanunda belirlenen amaçlar çerçevesinde yeniden yapılandırma ile ilgili her konuda Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerilerini dikkate alır ve Kurul ile işbirliği içinde faaliyetlerini sürdürür.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar, bu süreçte uyum için kooperatif ve birliklerce alınması gerekli önlemler ve yapılması gereken işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından müştereken belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun görev süresi, Kurul üyelerinin atanmalarına ilişkin Bakanlar Kurulu kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren dört yıldır.

E) Birliklerin, 31.3.2000 tarihi itibarıyla mevcut özel bütçe faaliyetleri ile ilgili borçları, borçların ödenmesine kadar geçecek süre içinde bu borçlardan doğan faiz ve gecikme zammı gibi ferî borçları ile personel kadrolarında yapılacak düzenlemeler için gerekli tazminat tutarı, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak Hazinece üstlenilip tasfiye olunur.

Yeniden yapılandırma sürecince, kooperatif ve birliklerin özel bütçe borçlarının tasfiyesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşabilecek personel tazminatları, kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla dışarıdan alınacak her türlü denetim, danışmanlık ve diğer hizmetler için yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yürütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredileri, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu gider hesabından karşılanır.

Kooperatif ve birliklere, genel bütçeden yeniden yapılandırma amacıyla tahsis edilen ödenekler ile uluslararası finans kuruluşlarının desteklenen projeler için sağlanan doğrudan ya da dolaylı malî kaynaklar ve kredi teminatları dışında Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir malî destek sağlanamaz.

Bakanlık, yeniden yapılandırma süreci içinde görev yapmak üzere birlik denetim kurullarında, denetim veya kooperatifçilik konusunda deneyimli Bakanlık mensupları arasından bir denetçi gö-

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler. Bu genel kurullarda, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve yedekleri ile birlik temsilcileri ve yedekleri de seçilir.

C) Birliklerin mevcut genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevleri, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısında organların seçimi ile sona erer. Bunlar, yönetim kurulunun uygun görmesi halinde yeniden atanabilirler.

D) Kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışma, inceleme ve önerilerde bulunmak üzere yedi üyeden oluşan Yeniden Yapılandırma Kurulu oluşturulur.

Yeniden Yapılandırma Kuruluna, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlık ve Hazine Müsteşarlığı mensupları, üniversite öğretim üyeleri veya kooperatifçilik veya işletmecilik konusunda bilgi ve deneyim sahibi kişiler arasından, biri Bakanlık mensuplarından olmak üzere dört üye Sanayi ve Ticaret Bakanı, biri Hazine Müsteşarlığı mensuplarından olmak üzere iki üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı, bir üye de birliklerin yönetim kurulu üyeleri içinden kendi aralarında yapacakları seçim ile belirlenir ve Bakanlar kurulunca dört yıl görev yapmak üzere atanır. Yönetim kurulu üyeliği sona eren birlik temsilcisinin Yeniden Yapılandırma Kurulundaki görevi de sona erer. Boşalan üyeliklere aynı usule göre atama yapılır. Kurul üyeleri, kendi aralarından üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir başkan ve bir başkan vekili seçer.

Yeniden Yapılandırma Kurulu faaliyetlerini yürütmek üzere; yeniden yapılandırma, özelleştirme, planlama, denetim, kooperatifçilik veya işletmecilik konularında deneyimli uzmanlardan ve danışmanlardan Yürütme Bi-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ri genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler. Bu genel kurullarda, boş bulunan yönetim ve denetim kurulu üyelikleri ve yedekleri ile ek-sik olan birlik temsilcilikleri ve yedekleri için, mevcutların kalan süresi kadar görev yapmak üzere seçim yapılır.

C) Birliklerin mevcut genel müdür ve genel müdür yardımcılarının görevleri, intibak kararının alındığı genel kurul toplantısı ile sona erer. Bunlar, yönetim kurulunun uygun görmesi halinde yeniden atanabilirler.

D) Kooperatif ve birliklerin yeniden yapılandırılması, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi ve bu amaçla alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi konularında çalışma, inceleme ve önerilerde bulunmak üzere yedi üyeden oluşan Yeniden Yapılandırma Kurulu oluşturulur. Kurul, Sanayi ve Ticaret Bakanına karşı sorumludur.

Yeniden Yapılandırma Kuruluna, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en çok altı ay içinde Bakanlık ve Hazine Müsteşarlığı mensupları, üniversite öğretim üyeleri veya kooperatifçilik veya işletmecilik konusunda bilgi ve deneyim sahibi kişiler arasından, biri Bakanlık mensuplarından olmak üzere dört üye Sanayi ve Ticaret Bakanı, biri Hazine Müsteşarlığı mensuplarından olmak üzere iki üye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından, bir üye de birliklerin yönetim kurulu üyeleri içinden kendi aralarında yapacakları seçim ile belirlenir ve Bakanlar Kurulunca en çok dört yıl görev yapmak üzere atanır. Yönetim kurulu üyeliği sona eren birlik temsilcisinin Yeniden Yapılandırma Kurulundaki görevi de sona erer. Boşalan üyeliklere aynı usule göre atama yapılır. Kurul üyeleri, kendi aralarından üye tam sayısının salt çoğunluğu ile bir başkan ve bir başkan vekili seçer.

Yeniden Yapılandırma Kurulu, faaliyetlerine yardımcı olmak üzere; yeniden yapılandır-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

revlendirir. Bu şekilde görevlendirilenlere en yüksek Devlet memuru aylığından (ek gösterge dahil) fazla olmamak üzere Bakanlıkça belirlenecek net aylık ücret Birlikçe ödenir.

F) Birliklerin bu Kanunun yayımı tarihi itibarıyla sahip oldukları fabrikalar, üç yıl içerisinde anonim şirket haline dönüştürülebilir. Bu amaçla ve 31.12.2003 tarihine kadar uygulanmak üzere; bu Kanun hükümlerine göre kurulan kooperatif ve birliklerin müştereken ve sermayesinin % 51'ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak gösterecekleri ayınlara bu şirketlere devrinden doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif ve birlik çalışanlarına veya borçlarının tasfiyesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya bedelsiz devri işlemlerinden doğan kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

Kooperatif ve birliklerin sermayesinin en az % 51'ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tes-cil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan istisna edilir.

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ila 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.

G) Bu Kanunun yürürlüğe girmesini izleyen dört yıl içerisinde, ortak üreticilerin kooperatif ortaklığından ayrılma talepleri halinde, kendilerine sermaye iadesi işlemi yapılmaz. Bu hüküm ölen ortakların varislerine yapılacak sermaye iadeleri için uygulanmaz.

H) Emeklilik hakkını kazanmamış olan birlik personelinin Bakanlıkta çalışanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde talepte bulunmaları kaydıyla tahsil durumları ve birliklerde geçen hizmet süreleri dikkate alınarak Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

rimi oluşturabilir. Yürütme Birimi Başkanı, Kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oyu ile seçilir. Yürütme Biriminin dört yıllık iş planı Yeniden Yapılandırma Kurulu tarafından belirlenir. Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu Birimde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler, Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerisi, Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulu başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakları ve harcırah, Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir. Huzur hakkının aylık net tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), harcırah ise en yüksek Devlet memuru harcırahının üç katını geçemez.

Kooperatif ve birlikler, bu Kanunda belirlenen amaçlar çerçevesinde yeniden yapılandırma ile ilgili her konuda Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerilerini dikkate alır ve Kurul ile işbirliği içinde faaliyetlerini sürdürür.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar, bu süreçte uyum için kooperatif ve birliklerce alınması gerekli önlemler ve yapılması gereken işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından müştereken belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun görev süresi, Kurul üyelerinin atanmalarına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren dört yıldır.

E) Birliklerin, 31.3.2000 tarihi itibarıyla mevcut özel bünye faaliyetleri ile ilgili borçları, borçların ödenmesine kadar geçecek süre içinde bu borçlardan doğan faiz ve gecikme zammı gibi ferî borçları ile personel kadrolarında yapılacak düzenlemeler için gerekli tazminat tutarı, Yeniden Yapılandırma Kurulu-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ma, özelleştirme, planlama, denetim, kooperatiflik veya işletmecilik konularında deneyimli uzmanlardan ve danışmanlardan Yürütme Birimi oluşturabilir. Yürütme Birimi Başkanı, Kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oyu ile seçilir. Yürütme Biriminin dört yıllık iş planı Yeniden Yapılandırma Kurulu tarafından belirlenir. Yürütme Biriminin çalışma usul ve esasları ile bu birimde çalıştırılanlara yapılacak ödemeler Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerisi, Sanayi ve Ticaret Bakanının uygun görüşü ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulu başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakları ve harcırah, Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanının onayı ile belirlenir. Huzur hakkının aylık net tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil), harcırah ise en yüksek Devlet memuru harcırahının üç katını geçemez.

Kooperatif ve birlikler, bu Kanunda belirlenen amaçlar çerçevesinde yeniden yapılandırma ile ilgili her konuda Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerilerini dikkate alır ve Kurul ile işbirliği içinde faaliyetlerini sürdürür.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun çalışma esasları, uygulayacağı ilke ve programlar, bu süreçte uyum için kooperatif ve birliklerce alınması gerekli önlemler ve yapılması gereken işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanı tarafından müştereken belirlenir.

Yeniden Yapılandırma Kurulunun görev süresi, kurul üyelerinin atanmalarına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren en çok dört yıldır.

E) Birliklerin, 1.5.2000 tarihi itibarıyla mevcut özel bünye faaliyetleri ile ilgili borçları, borçların ödenmesine kadar geçecek süre içinde bu borçlardan doğan faiz ve gecikme

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

nun önerileri dikkate alınarak Hazinece üstle-
nilip tasfiye olunur.

Yeniden yapılandırma süresince, koope-
ratif ve birliklerin özel bünye borçlarının tasfi-
yesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşa-
bilecek personel tazminatları, kooperatif ve
birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla
dışarıdan alınacak her türlü denetim, danış-
manlık ve diğer hizmetleri için yapılacak öde-
meler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yü-
rütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif
ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredileri,
Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri
dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme
ve Fiyat İstikrar Fonu gider hesabından karşı-
lanır.

Kooperatif ve Birliklere, yeniden yapılan-
dırma amacıyla 2000 Mali Yılı Bütçesinden
tahsis edilen ödenekler ile uluslararası finans
kuruluşlarınca desteklenen projeler için sağla-
nan doğrudan ya da dolaylı mali kaynaklar ve
kredi teminatları dışında Devlet veya diğer ka-
mu tüzel kişilerinden herhangi bir mali destek
sağlanamaz.

Bakanlık, yeniden yapılandırma süresi
içinde görev yapmak üzere birlik denetim ku-
rullarında, denetim veya kooperatifçilik konu-
sunda deneyimli Bakanlık mensupları arasın-
dan bir denetçi görevlendirir. Bu şekilde gö-
revlendirilenlere en yüksek Devlet memuru
aylığından (ek gösterge dahil) fazla olmamak
üzere Bakanlıkça belirlenecek net aylık ücret
Birlikçe ödenir.

F) Birliklerin bu Kanunun yayımı tarihi
itibariyle sahip oldukları fabrikalar, üç yıl içe-
risinde anonim şirket haline dönüştürülebilir.
Bu amaçla ve 31.12.2003 tarihine kadar uygulanmak üzere; bu Kanun hükümlerine göre ku-
rulan kooperatif ve birliklerin müştereken ve
sermayesinin % 51' ine sahip olmak üzere ku-
racakları anonim şirketlere sermaye olarak
gösterecekleri ayınların bu şirketlere devrin-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

zammı gibi fer'i borçları ile personel kadrola-
rında yapılacak düzenlemeler için gerekli taz-
minat tutarı, Yeniden Yapılandırma Kurulu-
nun önerileri dikkate alınarak Hazinece üstle-
nilip tasfiye olunur.

Yeniden yapılandırma süresince, koope-
ratif ve birliklerin özel bünye borçlarının tasfi-
yesi ve yeniden yapılandırma nedeniyle oluşa-
bilecek personel tazminatları, kooperatif ve
birliklerin yeniden yapılandırılması amacıyla
dışarıdan alınacak her türlü denetim, danış-
manlık ve diğer hizmetler için yapılacak öde-
meler, Yeniden Yapılandırma Kurulu ve Yü-
rütme Birimine ilişkin giderler ile kooperatif
ve birliklerin ihtiyacı olan işletme kredileri
Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri
dikkate alınarak genel bütçeden ve Destekleme
ve Fiyat İstikrar Fonu gider hesabından karşı-
lanır.

Kooperatif ve Birliklere, genel bütçeden
yeniden yapılandırma amacıyla 2000 Yılı Büt-
çesinden tahsis edilen ödenekler ile uluslararası
finans kuruluşlarınca desteklenen projeler
için sağlanan doğrudan ya da dolaylı mali kay-
naklar ve kredi teminatları dışında Devlet veya
diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir mali
destek sağlanamaz.

Bakanlık, yeniden yapılandırma süresi
içinde görev yapmak üzere, birlik denetim ku-
rullarında, denetim veya kooperatifçilik konu-
sunda deneyimli Bakanlık mensupları arasın-
dan bir denetçi görevlendirebilir. Bu şekilde
görevlendirilenlere en yüksek Devlet memuru
aylığından (ek gösterge dahil)-fazla olmamak
üzere Bakanlıkça belirlenecek net aylık ücret
Birlikçe ödenir.

F) Birliklerin bu Kanunun yayımı tarihi
itibariyle sahip oldukları iktisadi işletmeler, üç
yıl içerisinde anonim şirket haline dönüştürü-
lebilir. Bu amaçla ve 31.12.2003 tarihine kadar
uygulanmak üzere; bu Kanun hükümlerine gö-
re kurulan kooperatif ve birliklerin müştereken

(Hükümetin Teklif Etiği Metin)

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

den doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif ve birlik çalışanlarına veya borçlarının tasfiye amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya bedelsiz devri işlemlerinden doğan kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

Kooperatif ve birliklerin sermayesinin en az % 51' ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan istisna edilir.

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ile 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.

G) Bu Kanunun yürürlüğe girmesini izleyen dört yıl içerisinde, ortak üreticilerin kooperatif ortaklığından ayrılma talepleri halinde, kendilerine sermaye iadesi işlemi yapılmaz. Bu hüküm ölen ortakların varislerine yapılacak sermaye iadeleri için uygulanmaz.

H) Emeklilik hakkını kazanmamış olan birlik personelinin Bakanlıkta çalışanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde talepte bulunmaları kaydıyla tahsil durumları ve birliklerde geçen hizmet süreleri dikkate alınarak Bakanlık veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarında durumlarına uygun kadrolara atanırlar.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ve sermayesinin % 51' ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak gösterecekleri ayınların bu şirketlere devrinde doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif ve birlik çalışanlarına veya borçlarının tasfiyesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya devri işlemlerinden doğan kazançlar kurumlar vergisinden müstesnadır.

Kooperatif ve birliklerin sermayesinin en az % 51' ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan istisna edilir.

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ile 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.

G) Yeniden yapılandırma süresince, ortak üreticilerin kooperatif ortaklığından ayrılma talepleri halinde, kendilerine sermaye payı iadesi işlemi yapılmaz. Ancak birliklerin sahip oldukları iktisadi işletmelerin anonim şirkete dönüştürülmesi halinde, iade edilmeyen sermaye payları oranında bu şirketler ortak olabilirler. Bu hüküm, ölen ortakların varislerine yapılacak sermaye payı iadeleri için uygulanmaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

<i>Bülent Ecevit</i> Başbakan		
Devlet Bak. ve Başb. Yrd. <i>D. Bahçeli</i>	Devlet Bak. ve Başb. Yrd. <i>H. H. Özkan</i>	En. ve Tab. Kay. Bak. ve Başb. Yrd. V. <i>Y. Okuyan</i>
Devlet Bakanı <i>R. Önal</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. T. Toskay</i>	Devlet Bakanı <i>M. Keçeciler</i>
Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. Ş. S. Gürel</i>	Devlet Bakanı <i>S. Somuncuoğlu</i>	Devlet Bakanı <i>Y. Yalova</i>
Devlet Bakanı <i>M. Yılmaz</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. R. Mirzaoğlu</i>	Devlet Bakanı <i>R. K. Yücelen</i>
Devlet Bakanı <i>H. Gemici</i>	Devlet Bakanı V. <i>Prof. Dr. R. Mirzaoğlu</i>	Devlet Bakanı <i>E. S. Gaydalı</i>
Devlet Bakanı <i>F. Ünlü</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. A. Çay</i>	Devlet Bakanı V. <i>E. S. Gaydalı</i>
Adalet Bakanı <i>Prof. Dr. H. S. Türk</i>	Millî Savunma Bakanı <i>S. Çakmakoğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>S. Tantan</i>
Dışişleri Bakanı <i>İ. Cem</i>	Maliye Bakanı <i>S. Oral</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>M. Bostancıoğlu</i>
Bayındırlık ve İskân Bakanı <i>K. Aydın</i>	Sağlık Bakanı <i>Doç. Dr. O. Durmuş</i>	Ulaştırma Bakanı <i>Prof. Dr. E. Öksüz</i>
Tarım ve Köy İşleri Bakanı <i>Prof. Dr. H. Y. Gökalp</i>	Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı <i>Y. Okuyan</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanı <i>A. K. Tanrıku</i>
Kültür Bakanı <i>M. İ. Talay</i>	Turizm Bakanı <i>E. Mumcu</i>	Orman Bakanı <i>Prof. Dr. N. Çağan</i>
	Çevre Bakanı <i>F. Aytekin</i>	

(Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,
Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 9. — Kanun Tasarısının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Kanun Tasarısının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

